

Statsforvalteren
i Oslo og Viken

Tilrådning til Miljødirektoratet om vern av 10 skogområder i Østfold, Akershus og Buskerud

Februar 2024

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	3
2. Hjemmelsgrunnlag	4
3. Saksbehandling.....	6
4. Forvaltning og økonomiske og administrative konsekvenser av et vern	9
5. Høring og innkomne merknader	10
6. Verneforslagene og Statsforvalterens tilrådning	12
Bonn naturreservat.....	12
Bonneholet naturreservat.....	15
Krokskogstupene naturreservat.....	18
Sogna naturreservat	26
Melåa naturreservat.....	30
Fjella og Burumtjern naturreservat	32
Smihagen naturreservat.....	34
Gukilhøgda og Abbortjernhøgda naturreservat	36
Høgsmåsan og Geitåsen naturreservat.....	40
Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat	43

1. Innledning

Statsforvalteren i Oslo og Viken legger med dette frem tilrådning om vern av 5 nye områder og utvidelser av 5 eksisterende naturreservater i Østfold, Akershus og Buskerud fylker. Områdene tilrådes vernet med hjemmel i lov av 19. juni 2009 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 37.

Tilrådingen omfatter 11 100 dekar nytt verneareal, og av dette er 8 751 dekar produktiv skog.

Det nye området som tilrådes vernet:

Navn	Kommune	Fylke	Areal totalt (daa)	Produktivt skogareal (daa)	Antall berørte eiendommer
Bonn	Frogn	Akershus	108	106	2
Bonneholet	Frogn	Akershus	292	261	1
Krokskogstupene	Hole	Buskerud	3737	3028	19
Sogna	Ullensaker	Akershus	733	725	9
Melåa	Modum	Buskerud	409	405	5

Områdene som tilrådes utvidet:

Navn	Kommune	Fylke	Areal utvidelse (daa)	Produktivt skogareal i utvidelse (daa)	Antall berørte eiendommer i utvidelsen
Fjella og Burumtjern	Marker og Rakkestad	Østfold	1 575	1 257	7
Smihagen	Frogn	Akershus	5	5	1
Gukilhøgda og Abbotjernhøgda	Aurskog-Høland og Indre Østfold	Akershus og Østfold	1349	1 273	8
Høgsmåsan og Geitåsen	Lillestrøm	Akershus	647	544	5
Trillemarka-Rollagsfjell	Rollag	Buskerud	2 244	1146	3

Områdene har kommet frem gjennom ordningen med frivillig vern av skog, der skogeier selv tilbyr areal for vern.

Basert på naturfaglige registreringer, tilgjengelig kunnskap og befaringer, vurderes områdene å kvalifisere for vern som naturreservat etter naturmangfoldloven.

Gjennom behandlingen av St.meld. nr. 25 (2002-2003) sluttet Stortinget seg til Regjeringens innstilling om en kraftig opptrapping av skogvernet i Norge. Meldingen trakk opp viktige prinsipper og satsingsområder for skogvernet. Det ble blant annet lagt til grunn at et utvidet skogvern skulle følge de faglige anbefalingene i NINA rapport 54/2002 «*Evaluering av skogvernet i Norge*». I meldingen ble frivillig vern trukket frem som en viktig strategi for det framtidige skogvernet i Norge. I St.meld. nr. 14 (2015-2016) *Natur for livet* sier Regjeringen at den vil videreføre det langsiktige arbeidet med skogvern og øke det frivillige skogvernet. Det ble vedtatt et mål om vern av 10 % av skogarealet i Norge. Så langt er det vernet ca. 5,3 % av all skog, og noe over 4 prosent av den produktive skogen i Norge.

Skogvernet i Norge har blitt evaluert i flere runder, sist gang i 2016 (Framstad m.fl. 2017). Verneforslagene oppfyller flere av prioriteringene som er påpekt for skogvernet, både nasjonalt og regionalt for fylkene Buskerud, Akershus og Østfold.

2. Hjemmelsgrunnlag

Vern av spesielle områder eller forekomster skjer i samsvar med lov av 16. juni 2009 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) jf. §§ 33-51. I naturmangfoldloven er det hjemmel for opprettelse av ulike vernekategorier. Vernekategorien naturreservat er den strengeste verneformen, og denne blir normalt brukt ved vern av skog.

Vedtak om opprettelse av naturreservater treffes av Kongen i Statsråd etter naturmangfoldloven § 37, som lyder slik:

Som naturreservat kan vernes områder som

- a) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,*
- b) representerer en bestemt type natur,*
- c) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,*
- d) utgjør en spesiell geologisk forekomst, eller*
- e) har særskilt naturvitenskapelig verdi*

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettingstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.

Treffes vedtak om reservat som krever aktive gjenopprettingstiltak, eller vedtak om reservat der bruk er en forutsetning for å ivareta verneformålet, skal det samtidig med vernevedtaket legges frem et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk godtgjørelse til private som bidrar til områdets skjøtsel.

Etter Statsforvalterens vurdering tilfredsstillende verneforslagene flere av kravene i naturmangfoldloven § 37. Formålet med vernet er i hovedsak å bevare områder bestående av en større andel eldre skog med det biologiske mangfoldet av arter, naturtyper og økosystemer og å sikre et representativt utvalg av både det typiske og sjeldne i norsk skognatur. Det vises ellers til de enkelte verneforslagene og formålene med disse.

Vurdering etter naturmangfoldloven kapittel II

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal de miljørettslige prinsippene i lovens §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal framgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget om naturverdiene i områdene bygger på registreringer og kartlegginger som er utført. I noen av områdene er det gjennomført nye naturfaglige registreringer i forbindelse med verneplanarbeidet. Områdene vurderes tilstrekkelig beskrevet og verdivurdert. Basert på dette kunnskapsgrunnlaget har områdene naturverdier som kvalifiserer for vern som naturreservat etter naturmangfoldloven.

Foreslåtte verneforskrifter setter restriksjoner for bruk som vil kunne få særlig negative konsekvenser for verneverdier og verneformål. Vernebestemmelsene er til hinder for at det kan gjennomføres hogst og andre vesentlige inngrep. Dette vil gi områdene økt beskyttelse. Samtidig åpner forskriftene for videreføring av enkelte aktiviteter. Dette gjelder blant annet aktiviteter som friluftsliv, jakt, fiske, sanking av bær og matsopp med mer. Slike aktiviteter er normalt sett tillatt i skogreservater og vil, ut fra dagens kunnskap, ha liten eller ingen innvirkning på verneverdiene. Vern av områdene er ansett som den beste måten å beskytte det tilhørende naturmangfoldet på, og forventes å bidra til en positiv utvikling av artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Statsforvalteren mener det foreligger tilstrekkelig kunnskap om effekten verneforslagene vil ha for naturmangfoldet, og kravet om kunnskapsgrunnlaget i § 8 anses oppfylt. Førre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 tillegges derfor mindre vekt. Verneforskriftene skal i seg selv medvirke til at den samlede belastningen blir redusert. På denne måten vil vernetiltaket ha en positiv virkning på økosystemene, jf. § 10. Siden vernetiltaket etter Statsforvalterens vurdering ikke vil skade naturmangfoldet, kommer ikke naturmangfoldloven § 11 til anvendelse. Statsforvalteren kan på samme måte heller ikke se at naturmangfoldloven § 12 har relevans i forbindelse med verneplanen.

3. Saksbehandling

Bonn

Tilbudsområdet ble naturfaglig kartlagt i 2020. Det ble meldt oppstart av verneplan for området i mars 2023. Konkret forslag til verneforskrift og kart har vært på høring 10.11.2023 – 15.1.2024.

Bonneholet

Tilbudsområdet ble naturfaglig kartlagt i 2020. Det ble meldt oppstart av verneplan for området i mars 2023. Konkret forslag til verneforskrift og kart har vært på høring 10.11.2023 – 15.1.2024.

Krokskogstupene

Det er gjennomført flere naturkartlegginger i området. Det er ikke gjort en samlet vurdering for hele området i henhold til metodikken for skogvernkartlegging, men alle kartleggingene viser at området har svært store naturverdier. Oppstart av verneplanprosess ble meldt under navnet «Hvalpåsen» i november 2020. Verneforslaget ble sendt på høring i mai 2021. Tilbud om vern på ytterligere areal ble mottatt 23. mars 2021, og et utvidelsesforslag ble sendt på begrenset høring i september 2023.

Sogna

Området ble kartlagt i forbindelse med ravinekartlegging i nabokommunen Nannestad i 2012. Sogna var i 2021 blant de første områdene som ble kartlagt etter ny skogvernsmetodikk, og fikk svært høy verdi på denne. Det ble meldt oppstart av verneprosess i april 2021, og området ble sendt på høring i november 2022. Det har vært gjort flere justeringer av foreslått verneforskrift for å få på plass gode bestemmelser om kantsoner til dyrket mark. Tilbudsområdet er betydelig redusert i areal siden høring, dette er omtalt under kapittel 6.

Melåa

Området ble kartlagt gjennom edelløvsogskartlegging i 2013, og ble tilbudt for frivillig vern i 2021. Oppstart av verneplanprosess ble meldt i april 2022. Det er ikke gjennomført ny skogvernkartlegging i området, da kunnskapsgrunnlaget anses som svært godt. Før høringen i november 2023 ble det gjort flere justeringer i utkast til forskrift, og det ble lagt til et areal som gjør at tilbudsområdet har fått en mye bedre arrondering.

Fjella og Burumtjern

Tilbudsområdet ble naturfaglig kartlagt i september 2020. Det ble meldt oppstart av verneplan for området i mars 2023. Konkret forslag til verneforskrift og kart har vært på høring 10.11.2023 – 15.1.2024.

Smihagen

Utvidelsesområdet ble naturfaglig kartlagt i 2022. Det ble meldt oppstart av verneplan for området i mars 2023. Konkret forslag til verneforskrift og kart har vært på høring 10.11.2023 – 15.1.2024.

Gukilhøgda og Abbortjernhøgda

Utvidelsesområdet ble kartlagt oktober 2019. Det ble varslet oppstart av området den 4.11.2019, etterfulgt av høring den 19.12.2019. Gukilhøgda og Abbortjernhøgda ble første gang tilrådet vernet i mars 2020 til Miljødirektoratet. I etterkant av dette trakk en av grunneierne seg fra verneprosessen. Området ble tilrådet på nytt i 2022. Grunneieren som opprinnelig trakk seg, har tilbudt skogen sin for vern på nytt, og avgrensningen er nå den samme som den var ved tilrådning i 2020.

Høgsmåsan og Geitåsen

Tilbud ble sendt til Statsforvalteren i oktober 2020, og området ble naturfaglig kartlagt i 2021. Det ble meldt oppstart av verneplan 1. april 2022. Konkret forslag til verneforskrift og kart har vært på høring 10.11.2023 – 15.1.2024.

Trillemarka-Rollagsfjell

Verneforslaget ble naturfaglig kartlagt i 2021. Det ble meldt oppstart av verneplan for området i mars 2023, og verneforslaget ble sendt på høring i november 2023 med høringsfrist 15. januar 2024.

Videre saksbehandling

Statsforvalteren sender nå sin tilråkning om vern til Miljødirektoratet. Direktoratet vurderer forslaget og vil sende sin tilråkning til Klima- og miljødepartementet, som deretter forbereder saken og legger forslag om vernevedtak fram for Kongen i statsråd. Etter vedtak ved kongelig resolusjon vil erstatningen til skogeier bli utbetalt i tråd med avtalen. Vedtaket vil bli kunngjort og Statsforvalteren vil sørge for at naturreservatet blir merket og skiltet. Grensemerkingen blir normalt utført av jordskifteretten.

4. Forvaltning og økonomiske og administrative konsekvenser av et vern

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndigheten i verneområdet. Statsforvalteren er forvaltningsmyndighet for de fleste verneområder, men myndigheten er i noen tilfeller delegert til kommunen.

I hovedsak er det den naturlige dynamikken som skal bestemme utviklingen av naturen i verneforslagene og utvidelsesarealene, og Statsforvalteren vurderer derfor at behovet for skjøtsel i disse områdene i hovedtrekk vil være begrenset.

Behov for forvaltningsplan og skjøtsel vil bli vurdert fortløpende etter eventuelt vern, og ved behov vil det bli søkt om midler fra Miljødirektoratet på vanlig måte.

I forskriftene åpnes det for å gi dispensasjon for enkelte tiltak. Slike saker behandles fortløpende av forvaltningsmyndigheten. Det blir som regel utarbeidet informasjonsplakat eller annen informasjon om reservatene. Ved behov for skjøtsel og forvaltningsplan vil det bli søkt om midler fra Miljødirektoratet på vanlig måte. Statsforvalteren kjenner ikke til andre forhold som vil kreve store økonomiske eller administrative ressurser.

5. Høring og innkomne merknader

Høringsbrev for områdene ble sendt til alle berørte grunneiere, rettighetshavere, naboer og relevante lokale, regionale og sentrale høringsinstanser. Se vedlegg for alle innsendte høringsinnspill og oversikt over alle lokale, regionale og sentrale høringsmottakere. Høringene ble også kunngjort på Statsforvalterens hjemmeside og i aktuelle aviser.

Bonn, Bonneholet, Melåa, Fjella og Burumtjern (utv), Smihagen (utv), Trillemarka-Rollagsfjell (utv) og Høgsmåsan og Geitåsen (utv)

Høringen ble gjennomført 10.11.2023-15.01.2024. Det ble mottatt totalt 19 uttalelser til høringsforslagene. Sammendrag av konkrete høringsinnspill for de enkelte områdene gjengis i kapittel 6.

Sammendrag av generelle merknader

Språkrådet har ingen merknader til Melåa, Fjella og Burumtjern og Høgsmåsan og Geitåsen. For Bonn, Bonneholet og Godfarfoss har Kartverket reist navnesak, og det må derfor tas forbehold om skrivemåten av navnet på verneområdet. For Trillemarka - Rollagsfjell anbefaler de å skrive navnet Trillemarka og Rollagsfjell. For Smihagen er de usikre på hva som er riktig skrivemåte og ber Kartverket om å melde fra dersom de har synspunkter.

Viken fylkeskommune kommenterer at vedlikehold og skjøtsel av kulturminner er foreslått som søknadspliktig tiltak i forskriftene. Her kan en unngå tidkrevende søknadsprosesser ved å ta det inn som et unntak, eller at kulturminnemyndigheten pålegges å varsle, med en viss svarfrist fra vernemyndigheten. I mange av forslagene er det forbud mot større arrangementer. Det bør defineres hva som regnes som stort arrangement. I forskriftene sies at det kan utarbeides forvaltningsplan, dette er lite forpliktende og ordet "kan" bør skiftes ut med "bør", særlig for områder som er mye besøkt.

Bane Nor har ingen merknader.

Forsvarsbygg konstaterer at de generelle unntakene fra ferdselsbestemmelsene inkluderer hensynet til militær operativ virksomhet og avgang og landing med Forsvarets luftfartøy. Har ingen ytterligere merknader til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har ingen merknader til Bonneholet, Melåa, Trillemarka-Rollagsfjell (utv.), Fjella og Burumtjern (utv.), Høgsmåsan og Geitåsen (utv.)

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) hadde innspill til Melåa og Høgsmåsan og Geitåsen ved varsel om oppstart. Deler av Melåa i Modum kommune berører grusforekomsten Melåtangen som er vurdert til liten betydning av Norges geologiske undersøkelse (NGU). For Høgsmåsan og Geitåsen kan ikke DMF se at de foreslåtte

verneområdene berører registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift.

Statsforvalterens kommentarer

Statsforvalteren tar merknadene fra Språkrådet, Bane Nor og Forsvarsbygg til orientering.

Kulturminner – Statsforvalteren tar utgangspunkt i gjeldende forskriftsmal for verneområder. Forskriftsmalen viser vanlig restriksjonsnivå og standardformuleringer, som skal legges til grunn for verneforslag. Det gjøres imidlertid tilpasninger med tanke på verneformål og brukerinteresser i hvert enkelt område. Statsforvalteren kan ikke se, og har ikke fått innspill på, konkrete forhold ved kulturminner innenfor de aktuelle verneområdene som tilsier at noe annet enn standarden i forskriftsmalen er nødvendig.

Forvaltningsplan - Hovedregelen i naturreservater er at det *kan* utarbeides forvaltningsplan. En forvaltningsplan gir utfyllende retningslinjer om forvaltning, tilrettelegging og skjøtsel, og bidrar til å beskrive bestemmelsenes praktiske betydning. I noen områder er det krav om å utarbeide forvaltningsplaner, f.eks. nasjonalparker, Ramsarområder og i noen naturreservater hvor forskriften viser til forvaltningsplan. Vi vurderer at det ikke er særskilte behov i disse områdene som medfører at vi endrer forskriftslyden til at det bør eller skal utarbeides forvaltningsplan. Utover dette må forvaltningsmyndigheten vurdere om naturreservatet trenger en forvaltningsplan, i etterkant av vernevedtak.

Krokskogstupene

Høringen ble gjennomført 26.05.2021 - 28.07.2021. Det ble mottatt totalt 29 uttalelser til høringsforslagene. Det ble også gjennomført en begrenset høring på grunn av endringer i avgrensningen. Den begrensede høringen ble gjennomført 21.9.2023-22.11.2023. Sammendrag av relevante høringsinnspill for Krokskogstupene gjengis i kapittel 6.

Sogna

Høringen ble gjennomført 18.11.2022-18.01.2023 sammen med områdene Rambergåsen og Ramndalen. Det ble mottatt totalt 14 uttalelser til høringsforslagene. Sammendrag av relevante høringsinnspill for Sogna gjengis i kapittel 6.

Gukilhøgda og Abbortjernhøgda

Høringen av verneforslaget ble gjennomført 19.12.2019- 23.2.2020 sammen med 14 andre områder. Det kom inn i alt 20 høringsuttalelser, se vedlegg med innkomne innspill til verneplanen og sammendrag av innspillene fra tilrådningsen i 2020. Relevante høringsinnspill for Gukilhøgda og Abbortjernhøgda gjengis i kapittel 6.

6. Verneforslagene og Statsforvalterens tilrådning

Bonn naturreservat

Kommune: Frogn

Fylke: Akershus

Vernekategori: Naturreservat

Areal: 108 daa

Berørte eiendommer: 38-39-40/1 og 41/1

Bonn er en fuktig, lavereliggende bekkedal innerst i Bunnefjorden. Verneforslaget er delt i to der E134 krysser i bru over bekkedalen.

Verneformål og verneinteresser

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som har særskilt betydning for biologisk mangfold i form av en bekkedal med eldre granskog rik på død ved og et interessant artsmangfold knyttet til død ved.

Området består av en bekkedal med til dels bratte liser. Vegetasjonen varierer mellom rike partier i dalbunnen til fattigere vegetasjonstyper oppover i lisdene. Skogen er i hovedsak eldre granskog med innslag av boreale og edle lauvtrær. Treslagvariasjonen er stor, her inngår de fleste treslag man kan forvente å finne i regionen. Det interessante artsmangfoldet er primært knyttet til de store mengdene med stående og liggende død ved i ulike nedbrytningsstadier. De største naturverdiene i området er knyttet til partier dominert av eldre- og død ved-rik granskog.

Artsmangfoldet er stort, med mange funn av til dels høyt rødlistede arter, særlig sopparter. Disse artene er primært knyttet til stor forekomst av død ved i ulike nedbrytningsstadier.

Området anses som regionalt viktig (**).

Mangeloppfyllelse

Verneforslaget vil bidra til å fylle mangler i skogvernet knyttet til høybonitetsskog i lavlandet og biologisk gammel skog.

Avgrensning

Avgrensingen er foretatt etter dialog mellom Statsforvalteren og grunneierrepresentanter, og gjenspeiler det arealet grunneier er interessert i å tilby for frivillig vern. Vedlagte kart viser forslag til grenser for området. Etter varsel om oppstart er det i samarbeid med Statens vegvesen gjort en mindre justering av grensen for å tilpasse til den vedtatte reguleringsplanen for utvidelse av E134. Justeringen medfører at regulert areal som er nødvendig for bygge- og driftsfasen ikke lenger omfattes av verneforslaget. Dette gjelder areal regulert til selve broen, annet veianlegg i tilknytning til vei/bro samt rigg- og anleggsområde. Regulert areal som ikke er nødvendig for bygge- og driftsfasen inngår fortsatt i verneforslaget (del av LNFR2 sør for broen). Arealet som er grenset ut er på ca. 4 daa.

Kulturhistoriske verdier

Det er ikke registrert kulturminner innenfor verneforslaget.

Inngrepsstatus og andre interesser

Brukerinteressene i området er knyttet til skogbruk. Bekkedalen inngår i hensynssone friluftsliv Frogmarka i kommuneplanen, men ingen stier er registrert innenfor verneforslaget og området er lite egnet til ferdsel/friluftsliv/rekreasjon.

Det foreslåtte naturreservatet grenser mot en kraftledning i nord. I den sørlige delen går E134 på bru gjennom verneforslaget. I NGUs kartdatabase er det ikke registrert forekomst av grus og pukk eller av mineraler. Direktoratet for mineralforvaltning har ikke gitt høringsuttalelse i verneprosessen.

Planstatus

Arealet i verneforslaget er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Sammendrag av høringsuttalelser

Statens vegvesen bekrefter at avgrensningen som er gjort med tanke på vedtatt reguleringsplan for utvidelse av E134 er i tråd med det det ble enighet om.

Elvia har anlegg innenfor området. Det er viktig at det kan utføres nødvendig drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende anlegg, dette må sikres gjennom vernebestemmelsene. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for nødvendige tiltak. Der det er etablert luftledninger må det kunne utføres nødvendig skogrydding.

NVE påpeker at Bonn grenser med nettlinjler. Av standardbestemmelser har verneforskriften kun bestemmelser for drift, vedlikehold og istandsetting i forbindelse med akutt utfall. NVE ber om at det åpnes for motorferdsel knyttet til vedlikehold og drift i verneområdene.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus viser til lokaliteter med store naturverdier vest for foreslått avgrensning og mener dette området bør inkluderes i verneområdet.

Språkrådet minner om at det er reist navnesak for skrivemåten og at det må tas forbehold om dette.

Statsforvalterens kommentarer

E134 – Statens vegvesens uttalelse tas til orientering.

Kraftlinje/nettanlegg – Standardbestemmelse for drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall eller fare for akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg er inkludert i forskriften som var til høring. Siden kraftlinje og nettstasjon, inkludert eksisterende ryddegate, ligger utenfor vernegrensen er det i forskriften ikke åpnet for motorferdsel innenfor verneområdet knyttet til dette. Etter Statsforvalterens vurdering er

det mer naturlig adkomst og egnet med motorisert ferdsel inn til kraftlinje og nettstasjon fra området nord for vernegrensen (fra og langs Nesoddveien).

Tilgrensende verneverdier – Avgrensingen er foretatt etter dialog mellom Statsforvalteren og grunneierrepresentanter, og gjenspeiler det arealet grunneier er interessert i å tilby for frivillig vern.

Navn – Statsforvalteren tar uttalelsen til orientering. «Bonneholet» benyttes inntil eventuell annen skrivemåte vedtas i navnesaken.

Endringer i verneprosessen

Avgrensning: Siden varsel om oppstart er det gjort en mindre justering i dialog med Statens vegvesen. Endringen er gjort for å tilpasse grensen til den vedtatte reguleringsplanen for utvidelsen av E134. Arealet som er grenset ut er på ca. 4 daa.

Navneendring: Ingen endringer, men i forbindelse med oppstartsmelding reiste Språkrådet navnesak for skrivemåten. *Bonn* benyttes inntil eventuell annen skrivemåte vedtas i navnesaken.

Verneforskrift: Ingen endringer siden høring.

Statsforvalterens tilrådning

Statsforvalteren tilrår vern av Bonn naturreservat med grense og forskrift som ved høring.

Forslag til kart og verneforskrift er vedlagt.

Bonneholet naturreservat

Kommune: Frogn

Fylke: Akershus

Vernekategori: Naturreservat

Areal: 292 daa

Berørte eiendommer: 38-39-40/1

Bonneholet er et lavereliggende gammelskogsområde med stor topografisk variasjon på vestsiden av Bunnefjorden. I nord grenser verneforslaget til Knardal hyttefelt.

Verneformål og verneinteresser

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som har særskilt betydning for biologisk mangfold og som inneholder truet og sjelden natur i form av høgstaudeedelløvskog, svartorsumpskog og frisk edelløvskog.

Området består av et platå samt en bratt liseide med rasmarepartier ned mot sjøen. Deler av området domineres av rike og produktive vegetasjonstyper, mens det i noen av liseidene og på platået også er skrinne og fattige vegetasjonstyper. I de lavereliggende områdene finnes partier med sumpskog. Stedvis er det store mengder død ved, både stående og liggende. Skogen er i hovedsak middels gammel, men det finnes også partier med både eldre og noe yngre skog. Området har stor treslagsvariasjon, her forekommer de fleste treslag man kan forvente å finne i regionen. Flere gamle grove eiker finnes i en liseide, enkelte med hulheter. Det er registrert flere rødlistede naturtyper og gjort en rekke funn av rødlistede arter, først og fremst sopp.

De største naturverdiene i området er knyttet til partier dominert av eldre og død ved-rik granskog, grov eik og partier med edelløvskog. Området anses som regionalt viktig (**).

Mangeloppfyllelse

Verneforslaget vil bidra til å fylle mangler i skogvernet knyttet til høybonitetsskog i lavlandet og biologisk gammel skog.

Avgrensing

Avgrensingen er foretatt etter dialog mellom Statsforvalteren og grunneierrepresentanter, og gjenspeiler det arealet grunneier er interessert i å tilby for frivillig vern. Langs vannkant følges matrikkelført høyeste regulerte vannstand.

Kulturhistoriske verdier

Det er ikke registrert kulturminner innenfor verneforslaget, men det har tidligere vært en boplass på stedet England med to bygninger og noe dyrket mark. Av dette er kun en ruin av den ene bygningen igjen.

Inngrepsstatus og andre interesser

Interessene i verneforslaget er knyttet til skogsdrift, friluftsliv og jakt/fiske. Det går blåmerket sti gjennom verneforslaget og området er et naturlig nærturterreng for Knardal hyttefelt. I NGUs kartdatabase er det ikke registrert forekomst av grus og pukk eller av mineraler. Direktoratet for mineralforvaltning har ikke gitt høringsuttalelse i verneprosessen.

Planstatus

Arealet i verneforslaget er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Sammendrag av høringsuttalelser

Viken fylkeskommune mener sti utenfor vernegrensa i vest kan vises på kartet.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus viser til registrerte naturverdier sørøst for verneforslaget og mener dette området bør inkluderes i verneområdet.

Linn Søderlund er medeier i gnr. 43 bnr. 91 i Frogn kommune. Hun påpeker at foreslått vernegrense ligger inntil deres hytteeiendom. Skogen rundt eiendommen har i lengre tid blitt fortettet og klima på eiendommen har blitt dårligere og utsikten innsnevret, da skogen er tett på eiendommen. Ved vern vil dette forverres og føre til økt fare for skade på eiendommen ved f.eks. vindfall. Eiendommens verdi og trivsel påvirkes sterkt av dette. Vernegrensen bør derfor endres for å sikre utsyn og hindre fortetting.

Språkrådet minner om at det er reist navnesak for skrivemåten og at det må tas forbehold om dette.

Statsforvalterens kommentarer

Sti – Stier utenfor vernegrensen er ikke omfattet av verneforskriften. Det går imidlertid en blåmerket sti gjennom verneområdet som heller ikke ligger inne i kartgrunnlaget. Det er lagt inn en standardbestemmelse for å ivareta vedlikehold av denne i henhold til standard på vernetidspunktet.

Tilgrensende verneverdier – Avgrensingen er foretatt etter dialog mellom Statsforvalteren og grunneierrepresentanter, og gjenspeiler det arealet grunneier er interessert i å tilby for frivillig vern.

Utsikt og fortetting – Den delen av verneforslaget som grenser mot Knardal hyttefelt var tidligere drevet som en del av plassen England. Flyfoto viser et mer åpent landskap frem til slutten av 70-tallet, hvor man på bilder fra 80-tallet kan se tydelig tiltagende tredekke. I dag er dette delområdet blant de mest verdifulle ifølge kartleggingen, dominert av edelløvskog. Sett opp mot naturverdiene, som best vil utvikle seg fritt, er Statsforvalterens vurdering at hensynet med verneformålet veier tyngre enn hensynet til utsikt. Det kan imidlertid oppstå situasjoner der trær som vokser innen rekkevidde av bygninger kan utgjøre en sikkerhetsrisiko. Det er kun to hytter, gnr. 43 bnr. 91 og gnr. 43 bnr. 24, som ligger nærme nok til vernegrensen at dette kan bli en aktuell problemstilling. I samråd med grunneier er det derfor lagt inn en dispensasjonsbestemmelse i forskriften, som gir adgang til å søke om felling av trær som utgjør en sikkerhetsrisiko for bygninger, fremfor å justere vernegrensen.

Navn – Statsforvalteren tar uttalelsen til orientering. «Bonneholet» benyttes inntil eventuell annen skrivemåte vedtas i navnesaken.

Endringer i verneprosessen

Avgrensning: Ingen endringer siden høring.

Navneendring: Ingen endringer, men i forbindelse med oppstartsmelding reiste Språkrådet navnesak for skrivemåten. *Bonneholet* benyttes inntil eventuell annen skrivemåte vedtas i navnesaken.

Verneforskrift: Etter høringen er det gjort to endringer: Bestemmelse knyttet til felling av trær som utgjør risiko for bygninger (to nærliggende hytter) er lagt inn under § 7. Det går en blåmerket og skiltet sti, som er del av Kyststien, gjennom foreslått verneområde. Stien går inn fra sør og følger åsryggen ned mot plassen England. Stien synes ikke på kart, men ble oppdaget da Statsforvalteren var på befarings. Adgang til vedlikehold av eksisterende stier med standard som på vernetidspunktet er derfor inkludert under § 4.

Statsforvalterens tilrådning

Statsforvalteren tilrår vern av Bonneholet naturreservat med lik avgrensning som ved høringen.

Det anbefales følgende endringer i forskriften, i forhold til høringen:

Nye punkt:

§ 4 – Generelle unntak fra vernebestemmelsene

d. vedlikehold av eksisterende stier i henhold til standard på vernetidspunktet.

§ 7 – Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

e. felling av enkelttrær som kan medføre skade på bygninger. Trær som hogges skal forbli i naturreservatet.

Forslag til kart og verneforskrift er vedlagt.

Krokskogstupene naturreservat

Kommune: Hole

Fylke: Buskerud

Vernekategori: Naturreservat

Areal: 3 737 daa

Berørte eiendommer: 198/3, 198/4, 198/5, 198/7, 198/11, 234/4, 234/6, 236/1, 236/2, 236/3, 236/16, 236/23, 236/29, 236/30, 236/208, 237/1, 237/2, 237/4, 238/1.

Generelt om beliggenhet

Krokskogstupene ligger i den vestvendte lia nedenfor Krokskogen, langs Holsfjordens østside, i Hole kommune. Arealet strekker seg fra Skaret i sør til Tømmerås i nord og ligger mellom 63 og 500 moh.

Verneformål og verneinteresser

Formålet med naturreservatet er å bevare et skogområde som inneholder truet, sjelden og sårbar natur og som har særskilt betydning for biologisk mangfold. Området innehar naturkvaliteter av høy verdi i både nasjonal og internasjonal sammenheng. Verdien er i hovedsak knyttet til gammel og rik barskog, edellauvskog og blandingskoger, rasmark og bekkekløfter hvor store deler er på kalkrik grunn. Området er svært variert og inneholder også et stort antall sårbare, sjeldne og truede karplanter, sopp, lav, fugl og insekter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand og videreutvikle de. Det skal samtidig tas hensyn til bruk av naturreservatet til idretts- og friluftslivsformål som ikke forringer verneverdiene nevnt i første ledd.

Hele området er gjennomgående preget av et dramatisk landskap med bratte skråninger og stup ned mot Holsfjorden. Rasmark og nakne bergvegger forekommer spredt blant skogområdene. Skogen er variert, med gammel barskog, edellauvskog, og blandingskog. Kalkrik grunn flere steder gir opphav til rik vegetasjon og flere sjeldne naturtyper, som lågurtfuruskog og kalkrik alm-lindhasselskog. Det er mye dødved og gamle trær i området og dette er viktige habitater for sjeldne og sårbare sopp-, lav- og insektarter. Det er også registrert flere rødlistede karplanter i området

Mangeloppfyllelse

Verneforslaget oppfyller en rekke mangler i skogvernet. Det ligger i lavereliggende, sørboreal sone på kalkrik grunn og omfatter blant annet forekomster av kalklindeskog og to bekkekløfter. Svært høy forekomst av rødlistede arter. Boniteten varierer, arealer med høy bonitet forekommer jamt.

Avgrensning

Avgrensningen er foretatt etter dialog mellom Statsforvalteren og grunneierrepresentanter, og er basert på de innkomne tilbudsområdene, og reguleringsplangrenser vedtatt i forbindelse med utbyggingen av E16.

Kulturhistoriske verdier

Øverst i Nesseterdalen står en laftet Milorghytte, Baklia. Den foreslåtte vernegrensen går gjennom husmannsplassen på Sønsterud (Askeladden ID: 15327), med fire registrerte rydningsrøyser som faller innenfor verneforslaget. I tillegg er det registrert veganlegg (ID: 5984) rundt husmannsplassen. Denne følger østsiden av Sønsterudelva, med rester av

gammelt broanlegg, også innenfor verneforslaget. Disse forekomstene er fra etter-reformatorisk tid og ikke fredet. Det er ikke andre registreringer i Kulturminnesøk innenfor det foreslåtte verneområdet.

Inngrepsstatus og andre interesser

Området omfatter bratte skråninger og stup ned mot tilgrensende veier. Rassikring er installert, med mulige behov for utbedringer og vedlikehold. Det går tunneler under området, og mer er under utbygging/planlagt. Disse har ikke direkte påvirkning på naturverdiene på overflaten, men sprengningsarbeider i forbindelse med utbygging kan medføre forstyrrelser.

Det er en skogsbilvei med bom fra Lauvkastet og inn til hytte- og skogsområder øst for Hvalpåsen. Veien går omtrent en kilometer gjennom verneforslaget. Langs denne veien er det oppført to bygninger. Kraftledningstraseer går gjennom ulike deler av området, med tilhørende ryddesoner under dem. De bratte skråningene nedenfor E16 og vei 2848 bærer flere steder preg av søppeldumping.

I nord går en sti gjennom området, som en del av en innfallsport til Krokskogen. Det går også en merket sti langs Tømmeråsen. Det er i tillegg et noen umerkede, men kartfestete stier oppover i åsen, og enkelte ikke-kartfestete stier. Området er noe, men ikke mye brukt til sykling grunnet vanskelig terreng.

Det er ikke registrert spesielle forekomster av mineralske ressurser eller grus og pukke i området. Direktoratet for mineralforekomster har hatt området på høring og kan ikke se at de det foreslåtte verneområdet berører registrerte forekomster med mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift.

Planstatus

Hele arealet i verneforslaget er avsatt til landbruk- natur- og friluftslivsformål. Deler av verneforslaget, ved Nesseterdalen og Hvalpåsen, ligger innenfor markagrensen. Området grenser til planområdet for reguleringsplanen E16 Skaret-Høgkastet og E16 Bjørum - Skaret, som er regulert til samferdselsformål. Verneforslaget krysser den planlagte traseen sør for Bråtafjellet, men kun der veien skal legges i tunnellop. Et lite areal lengst sør ligger innenfor reguleringsplanen for E 16 Bjørum Skart og er regulert til annen veigrunn – grøntareal.

Sammendrag av høringsuttalelser

Generelle uttalelser

Forsvarsbygg registrerer at generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene inkluderer hensynet til militær operativ virksomhet, og at unntak om avgang og landing med Forsvarets luftfartøyer er tatt med i nye verneforskrifter.

Norges Televisjon (NTV) har konsesjon for utbygging og drift av det digitale bakkenettet for TV, dette er også en del av den nasjonale sikkerhets- og beredskapsstrukturen i Norge. Vern av skog kan derfor ikke være til hinder for at dette skal fungere etter sin hensikt. På det nåværende tidspunkt er det ikke mulig å si noe om hvorvidt det blir forstyrrelser som følge av verneplanen, men foreløpig tilbakemelding tyder på at det ikke er stor sannsynlighet for forstyrrelser. NTV

forbeholder seg retten til å komme med krav om kompensasjon for nødvendige tiltak for å sikre fortsatt gode mottaksforhold om det skulle bli problemer.

Norsk Orientering anmoder om at orientering tillates i verneområdene og viser til Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet med forslag til endringer i forskriftsmal.

Riksantikvaren viser til uttalelse fra kulturminneforvaltningen i Viken fylkeskommune og behandler ikke saken.

Språkrådet har ingen merknader til navn eller skrivemåte på verneforslagene.

Statnett har ikke transmisjonsnettanlegg eller planer som blir berørt av verneplanforslaget og har derfor ikke merknader.

Viken fylkeskommune: Er positive til etablering av naturreservater. Områdene kan gi grunnlag for varierte og gode naturopplevelser. Det er viktig at det kun settes begrensninger på aktiviteter som ikke samstemmer med verneformålet. Viken fylkeskommune anser formidling til brukere av områdene som viktig. Nødvendig informasjon bør settes opp ved innfallsporter til områdene. Viken fylkeskommune ønsker at det i forbindelse med skjøtsel kan være mer forpliktende bestemmelser, for å oppnå den natur- eller kulturtilstand som ligger i verneformålet. Ordene «kan» bør i flere paragrafer erstattes med «bør».

Statsforvalterens kommentarer til de generelle merknadene

Statsforvalteren tar merknadene fra Forsvarsbygg, Norges Televisjon, Riksantikvaren, Språkrådet og Statnett til orientering.

Orienteringsaktivitet - Statsforvalteren har i oppdrag å fremme forslag om vern av verdifulle skogområder og sende tilråding til Miljødirektoratet. Vi forholder oss til Miljødirektoratets gjeldende forskriftsmal for verneområder. Vi viser også til Miljødirektoratets svar av 9.9.2020 på Norsk Friluftsliv sitt brev. Det er en rekke sjeldne og sårbare arter og naturtyper innenfor verneforslaget, og vi ønsker derfor at større arrangementer skal være søknadspliktige slik at det kan bli gjort en konkret vurdering av mulig effekt.

Friluftsliv - Miljødirektoratets nasjonale mal for verneforskrifter for naturreservater er lagt til grunn ved utarbeidelse av forskriftene for områdene. I gjeldende forskriftsmal for naturreservater fremgår det at det skal tas hensyn til brukerinteresser i tillegg til verneverdiene i området. På grunn av store og sårbare naturverdier er det likevel ikke like vide bestemmelser som i de fleste reservatene i Oslomarka.

Informasjon- og skjøtelsesarbeid - Forvaltningsmyndigheten har ansvar for å sette opp skilt, lage skjøtelsplaner og utarbeide forvaltningsplaner der det er behov for dette. Hva som er nødvendig av tiltak vil variere ut ifra forvaltningsutfordringene og brukerinteressene i hvert område.

Ved utarbeidelse av forskrifter har vi benyttet Miljødirektoratets nasjonale mal for verneforskrifter for naturreservater. § 9 som omhandler skjøtsel, gir en adgang til

forvaltningsmyndigheten til å utøve skjøtsel, og det er riktig å bruke ordet kan her (som i å gi adgang til noe). Aktiviteter og tiltak som bør gjennomføres kan utdypes i forvaltningsmyndighetens oppfølging av området, eventuelt i en forvaltningsplan, skjøtelsesplan eller besøksstrategi.

Uttalelser spesielt til Krokskogstupene og Statsforvalterens kommentar

Christen With, grunneier, presiserer at han ikke har tilbudt skog for vern, men at han kan være med på frivillig vern-prosessen under forutsetning av at en blir enige om grenser og pris.

Statsforvalterens kommentar: Det stemmer at skogeiere har tilbudt areal til utredning for frivillig vern, men at avtale ikke underskrives før det er enighet om grense, forskrift og erstatning.

Hans Einar Bratberg, har en skogeiendom som grenser til verneforslaget. For å komme til på deler av sin eiendom er han avhengig av å bruke traktorveg som går innom verneforslaget. Han ber om at det gis ubegrenset dispensasjon for nødvendig vedlikehold av veg og kjøring med alle aktuelle skogskjøretøy til alle tider av året på denne vegstubben.

Statsforvalterens kommentar: Vi ser at det er behov for motorisert transport på traktorvei gjennom reservatet for drift av bakenforliggende skog. Vi legger til grunn at det vil bli gitt tillatelse til nødvendig transport, men på grunn av områdets store og sårbare naturverdier mener vi det bør være søknadspliktig.

Hole kommune er positiv til verneforslaget for Krokskogstupene. De forventer at verneforskriften tar hensyn til friluftsjakter og at det gis god informasjon til allmenheten. De ønsker at det utarbeides en forvaltningsplan for reservatet.

Statsforvalterens kommentar: Deler av Krokskogstupene er attraktivt område for friluftsliv. I forskriften legges det opp til at stier og traktorveier avmerket på vernekartet skal kunne ryddes og vedlikeholdes. En må ha tillatelse til eventuell rydding av nye stier. Disse begrensningene mener vi er nødvendige på grunn av forekomst av sårbar vegetasjon og fugleliv. Etter at vernevedtak er fattet vil området bli skiltet med informasjon til allmenheten. Forvaltningsplan blir utarbeidet ved behov for skjøtsel eller det er det behov for å avklare forholdet mellom bruk og vern. Dette vil bli vurdert etter vernevedtak, men vi ser i utgangspunktet ikke at det er svært stort behov her.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) er glad for at det nå foreligger et verneforslag for dette svært verdifulle området. De påpeker at de to bruddene i avgrensingen er svært uheldige og ber om at Statsforvalteren gjør nye forsøk på å få de aktuelle eierne med på vern av også disse områdene, eventuelt gjennom tilbud av makeskifteskog. NOA mener det bør innføres ferdselsrestriksjoner av hensyn til rovfugl.

Statsforvalterens kommentar: vi har forsøkt å få en sammenheng i reservatet, men det har ikke lyktes. Vi er enig i at det er uheldig, men mener det er underordnet med tanke på de store naturverdiene som blir vernet.

Statsforvalteren er ikke kjent med konflikter knyttet til ferdsel og friluftsliv, og vi mener derfor det ikke er behov for ferdselsrestriksjoner.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) har følgende merknader:

I det største sørlige delen av verneforslaget ligger det et digitalt småkraftverkpotensial med en produksjon på 1,01 GWh/år og utbyggingspris på 6,20 NOK/kWh (2019-priser). Det er anslått til å være blant de 20 prosent dyreste vannkraftverkene som har fått konsesjon. NVE ser det derfor som lite sannsynlig at utbygging vil skje. Statsforvalter opplyser at grunneierne i Krokskogstupene er orientert om småkraftpotensialet.

Ringerikskraft Nett AS har områdekonsesjon i området. Det ligger et distribusjonsnett ved grensen i starten av Nestunnelen i nord og et øst for Sønsterud og sørover til Humledal, samt et distribusjonsnett i verneområdet ved Skartunnelen og Nordland. NVE er positive til at standardbestemmelsene for nettanlegg som innebærer unntak for drift og vedlikehold i § 4 og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg i § 6 er inkludert i verneforskriften. NVE ber om at følgende bestemmelse inkluderes i § 7, i tråd med standardbestemmelsen: «*Oppgradering og fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4.*». Videre ber NVE om at det også skal være åpnet for motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, og i forbindelse med oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftlinje i § 7 for å opprettholde standardbestemmelsen for nett. Dette gjelder også nye kraftlinjer.

Dersom Ringerikskraft Nett AS mener at deres behov for sikker og nødvendig drift, vedlikehold og oppgradering ikke er ivaretatt med dagens bestemmelser forventer NVE at de uttaler seg om dette.

Statsforvalterens kommentar: noen av punktene i standardmalen for verneforskrifter var falt ut i høringsforslaget, og vi har nå satt inn de punktene NVE ber om. Det gjelder mulighet for å få tillatelse til oppgradering og fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4, og mulighet for tillatelse til motorferdsel for drift og vedlikehold av kraftledninger i og inntil verneområder, samt for oppgradering og fornyelse av kraftledninger.

Bane NOR er opptatt av muligheten til umiddelbar adkomst i reservatet ved akutte hendelser. Det må videre sikres at det ikke er overlapp mellom reguleringsplanene og verneområdet.

Statsforvalterens kommentar: Det er ikke overlapp mellom verneforslaget og reguleringsplanen. Se ellers Statsforvalterens kommentar til Statens Vegvesen og Nye Veier.

Statens Vegvesen viser til at det for tiden forhandles om rammeavtale og planleggingsavtale mellom Samferdselsdepartementet og Nye Veier AS om planlegging og gjennomføring av Skaret - Høgstet og FRE 16. Tiltakshaver for reguleringsplanene for Skaret-Høgstet, Ringeriksbanen og E16 Høgstet - Hønefoss vil etter 1. august være Nye Veier AS. Det er derfor naturlig at Nye Veier får

uttale seg til verneplanen som høringsinstans på lik linje med Statens Vegvesen og Bane NOR.

Vernegrensa er sammenfallende med reguleringsgrensen for Bjørum – Skaret, FRE 16 og Skaret - Høgkastet. E16 Skaret - Høgkastet og Ringeriksbanen skal etter hvert detaljeres. I denne prosessen vil det potensielt være behov for å se på endringer og justering som følge av at det hentes inn ny kunnskap. Terrenget er bratt, og sikring av terrenget og detaljprosjektering kan gi behov for endring av tiltaksgrense og reguleringsplan.

Statens Vegvesen mener et vedtak om vern nå er uheldig for prosjektgjennomføringen og bør utsettes. Subsidiært ber de om at det legges inn en buffersone mellom reguleringsplangrensa og grensa for naturreservatet på 50 meter inntil prosjektet er gjennomført. Dette kan spare betydelig saksbehandling av dispensasjonssøknader. Områder som ligger i buffersonen eller mellom grensa for reservatet og det endelige veiformålet kan da seinere innlemmes i naturreservatet om vernehensynet fremdeles er intakt. I sum kan dette gi et større verneområde enn høringsforslaget.

§ 7e gir rett til etter søknad å kunne få dispensasjon fra verneplanen for nødvendig rassikring av veier inntil naturreservatet. Erfaringer viser at langs veier i slike områder vil det oppstå hendelser som gir akutt behov for tilgang, redning, avstenging og sikringstiltak for å kunne ivareta sikkerhet og framkommelighet for veifarende og naboer. Bestemmelsene bør derfor suppleres med mulighet for umiddelbar adkomst i reservatet under slike omstendigheter.

Det forutsettes videre som det står i høringsdokumentet at vernekartene skal oppdateres og justeres slik at det ikke er overlapp mellom noen av de overnevnte reguleringsplanene og reservatgrensen.

Nye Veier fikk utsatt frist på grunn av optimaliseringsarbeidet for ny E16 og kom med uttale 21. sept. 2022. Nye Veier AS har det siste året arbeidet med optimalisering av strekningen, og Statsforvalteren for Oslo og Viken er informert om dette arbeidet. I optimaliseringsarbeidet har det ikke framkommet behov for endringer av reguleringsgrensen for ny vei som sammenfaller med vernegrensa.

Samtidig vil det kunne være behov for å se på mindre endringer og justering som følge av at det hentes inn ny kunnskap i videre detaljeringen.

Kunnskapsinnhenting kan for eksempel være grunnundersøkelser. I den forbindelse minnes det om at terrenget er sidebratt og svært stor andel av verneområdet utsatt for rasfare. Fjellsikring/rassikring og detaljprosjektering kan gi behov for endring av tiltaksgrense og reguleringsplan.

I verneforslagets bestemmelser § 7e gis det rett til etter søknad å kunne få dispensasjon fra verneplanen for nødvendig rassikring av veier inntil naturreservatet. Erfaringer viser at langs veier i slike områder vil det oppstå hendelser som gir akutt behov for tilgang, redning, avstenging og sikringstiltak i områder som grenser til veier for å kunne ivareta sikkerhet og framkommelighet for veifarende og naboer.

Bestemmelsene bør derfor suppleres med mulighet for umiddelbar adkomst i reservatet under slike omstendigheter. Det vises i den forbindelse til veglovas § 51.

Det forutsettes videre som det står i høringsdokumentet at vernekartene skal oppdateres og justeres slik at det ikke er overlapp mellom noen av de overnevnte reguleringsplanene og reservatgrensen.

Nye Veier AS vil i det videre arbeidet med planlegging og bygging av veien ha nær dialog med Statsforvalteren.

Statsforvalterens kommentarer: Det har vært dialog og møtevirksomhet mellom Nye Veier og Statsforvalteren etter høringen i 2021. I 2023 ble området sendt på en ny høring, der Nye Veier og SVV uttalte seg på nytt. Våre kommentarer og endringer er derfor oppsummert i neste punkt, under sammendraget av høringsuttalelser for utvidelsen av Krokskogstupene.

Sammendrag av uttalelser til høring om utvidelse av frivillig vern av Krokskogstupene naturreservat og Statsforvalterens kommentar

På grunn av utvidet tilbud om verneareal i etterkant av høringen i november 2021, ble Krokskogstupene naturreservat sendt på tilleggshøring høsten 2023. Det kom inn tre innspill til denne.

Hole kommune orienterer om at plan- og miljøutvalget i kommunen har fattet vedtak om at de har tatt revidert verneforslag av Krokskogstupene naturreservat til orientering.

Nye Veier har ingen merknader til utvidelsen av verneforslaget, men gir som tidligere varslet, innspill til konkrete punkter i kartet der det er problemstillinger knyttet til ivaretagelse av veidrift og trafiksikkerhet. De påpeker at foreslått vernegrense går helt inntil veibanen i enkelte områder, hvilket vanskeliggjør fremtidig drift av E16, herunder grøfterensk, kantslått, felling av trær m.m. De foreslår derfor en buffer på 15 meter fra veiskulder til reservatgrense. For reguleringsplanen for E16 Høgstet – Skaret bes det om vernegrensa som et minimum må sammenfalle med plangrensa for veiprojektet.

Statens vegvesen slutter seg til Nye Veiers innspill om at det er viktig at naturreservatets avgrensning og vernebestemmelser gjør det mulig for veieier å gjøre nødvendige tiltak langs veinettet i framtida uten en omstendelig søknadsprosess.

Statsforvalterens kommentar: I etterkant av de to høringsrundene har det vært god dialog, og flere møter mellom Statsforvalteren og Nye Veier. Vi har også gjort flere mindre korrigeringer av vernegrensa der denne gikk helt inntil eksisterende vei, eller overlapper med reguleringsplan for nye veianlegg. Vernegrensa følger ellers eiendomsgrensen, og overlapper ikke med Statens vegvesens eiendom. Det er også gjort flere endringer i forskriften for å sikre veieiers mulighet til drift, vedlikehold og opprettholdelse av veisikkerheten. Vi har lagt vekt på å utforme forskriften slik at det skal være mulig å gjennomføre nødvendige tiltak i forbindelse med byggingen av ny E16.

Ved Krokskogstupene er det store nasjonale verneverdier helt inntil eksisterende vei. Verdiene er blant annet knyttet til kalkrik rasmark. Statsforvalteren har derfor vært opptatt av at tekniske tiltak knyttet til drift, vedlikehold og rassikring av vei skal være søknadspliktige. Dette er derfor lagt til spesifiserte dispensasjonsbestemmelser, jf. verneforskriften §7, bokstav e - g. Samtidig er det gjort generelt unntak fra vernebestemmelsene for å kunne fjerne rasfarlige trær og greiner som utgjør en risiko for trafikksikkerheten. Jf. verneforskriften §4, bokstav m.

Endringer i verneprosessen

Avgrensning: Etter ordinær høring i november 2021 ble det gjort så omfattende endringer i avgrensningen i verneforslaget, at området ble sendt på tilleggshøring i november 2023. Utvidelsene har et samlet areal på ca. 200 daa fordelt på fem tilleggsområder. Samtidig er en av eiendommene (198/43) som var med på høringsforslaget trukket fra verneprosessen. Tilbudsområdet som ble sendt på høring i 2021 hadde et samlet areal på 3641 daa. Etter denne høringen er det kun gjort mindre justeringer i avgrensningen av verneforslaget. Tilbudet som nå sendes på tilrådning er på 3737 daa.

Navneendring: Området ble kalt Hvalpåsen ved oppstart i november 2020, og Krokskogstupene fra og med høring i mai 2021.

Verneforskrift: Det er gjort flere endringer i forskriften for å sikre mulighet for drift og vedlikehold av veier gjennom området.

Statsforvalterens tilrådning

Statsforvalteren tilrår vern av Krokskogstupene naturreservat med de endringene i avgrensning som er beskrevet ovenfor.

Det er gjort følgende endringer i forskriften siden høringen:

Under § 4 om generelle unntak fra vernebestemmelsene, er det tilført et nytt punkt (m) som lyder:

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- m. Nødvendig fjerning av greiner og trær som henger inn over vei eller veianlegg, eller utgjør en fare for trafikksikkerheten.

Videre er det tilført tre nye punkter under § 7:

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

...

- e. Tiltak mot ras og skred og rydding av vegetasjon som utgjør en sikkerhetsrisiko langs E16 og fv. 285
- f. Nødvendige tiltak innenfor naturreservatet for vedlikehold av E16 og fv. 285
- g. Etablering av mindre tiltak som er nødvendige ved utbygging av ny E16, og bruk av fv. 285 som omkjøringsvei.

Sogna naturreservat

Kommune: Ullensaker

Fylke: Akershus

Vernekategori: Naturreservat

Areal: 733 daa

Berørte eiendommer: Ullensaker kommune: 163/1, 163/16, 164/4, 164/6, 164/7, 165/1, 165/5, 166/1, 166/2.

Verneforslaget ligger like vest for Oslo lufthavn Gardermoen. Det består av en stor ravinedal på østsiden av elva Sogna, og inkluderer flere sideelver. I sør grenser verneforslaget til Romerike landskapsvernområde.

Skogen er høyproduktiv og består for det meste av gammel gran- og gråorskog.

Verneformål og verneinteresser

Formålet med verneområdet er å bevare et nasjonalt viktig område som inneholder sjelden natur med særskilt betydning for biologisk mangfold, samt ivareta en viktig geologisk forekomst i form av deler av en større ravinestruktur. Skogen har sterk kildepåvirkning, og store mengder død ved. Området har naturkvaliteter som kan oppnå naturskogstilstand ved skjøtsel eller fri utvikling. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand og videreutvikle de.

Ravinedalen langs Sogna er stor og velutviklet. Den er blant de mest intakte ravinene i Nannestad. Det stadig går leirskred, noe som gir kontinuitet i substrat for arter som er avhengige av tilgang på naken leire. Området domineres av rike og produktive vegetasjonstyper som sterkt kildepreget høgstaudeskog og lågurtskog. Det finnes store mengder gammelskogelementer, og det er store mengder død ved både av gadd, læger og rotvelt. Det forekommer flere rødlistede naturtyper og arter. Verneforslaget har nasjonal verdi.

Avgrensing

Verneforslaget grenser på lange strekninger mot dyrket mark. Her er vernegrensa foreslått lagt i kanten på dyrka mark. I vest er grensa lagt i elvekanten langs Sogna. Det er ikke tilbudt skog til frivillig vern på vestsiden av Sogna.

Kulturhistoriske verdier

Området ligger innenfor et areal klassifisert som kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse. Det ligger en rekke registrerte kulturminner og -bygninger like utenfor verneforslaget, men ingen innenfor grensa.

Inngrepsstatus og andre interesser

Hele verneforslaget ligger på løsmasser. I NGUs kartdatabase er det ikke registrert forekomst av grus og pukk eller av mineraler.

Området grenser mot dyrket mark, og det er viktig for grunneierne at de kan skjøtte jordekantene slik at jorda kan drives rasjonelt. Grensa er lagt i jordekanten, men det er mulig å rydde vegetasjon av hensyn til jordbruksdriften inntil 5 meter fra jordekanten. Fra dyrka mark spres det enkelte steder fremmede arter inn i verneforslaget. Det ligger en pumpestasjon innenfor verneforslaget. Forekomst av gamle gjerder viser tidligere beiting, og

det finnes mindre områder som bærer preg av å ha vært husdyrbeite, men som i dag er sterkt gjengrodd. I forskriften åpnes det for skånsomt beite.

Oslo lufthavn Gardermoen ligger tett inntil østsiden av verneforslaget. Avinor har flere kulverter med utslipp av overvann til sidebekker til Sogna, alle disse ligger utenfor verneforslaget. For å etterleve utslippstillatelsene har Avinor flere prøvetakingsstasjoner, en av disse ligger i Sogna innenfor verneforslaget. De tar vannprøver flere ganger i året, og biotaprøver hvert 3. år.

Se mer om forholdet til landbruk og Oslo lufthavn i kapittel 3 under gjennomgangen av innspill ved oppstartsmelding.

Planstatus

Landbruks-, natur- og friluftsmål samt reindrift. LNRF areal for nødvendige tiltak for landbruk og reindrift og gårdstilknyttet næringsvirksomhet basert på gårdens ressursgrunnlag. Nordlige delen er markert med ras- og skredfare. Den østlige delen er innenfor sikringssone for Oslo lufthavn Gardermoen.

Sammendrag av høringsuttalelser

Generelle uttalelser:

Sogna ble sendt på høring i november 2022, sammen med områdene Rambergåsen og Ramndalen, som ikke er en del av denne tilrådingen. Det kom inn følgende generelle uttalelser:

Språkrådet har ingen merknader.

Direktoratet for mineralforvaltning har ingen merknader.

Bane Nor har ingen merknader.

Forsvarsbygg anser at verneforslagene tar nødvendige hensyn til Forsvarets virksomhet. De har ellers ingen merknader.

Statnett er fornøyd med at det tas med bestemmelser som sikrer drift og vedlikehold av energi- og kraftanlegg inntil verneområdet.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus er glade for at kartleggingen har bekreftet områdets nasjonale verneverdi og støtter forslaget.

Viken fylkeskommune uttaler at Sogna ligger i et ravineområde og derfor har svært få friluftsbukere, og at vern av skog spesielt gagnar de friluftsbukere som setter pris på å oppleve natur i «urørt» tilstand.

Fylkeskommunen henviser til *tilstanden på vernetidspunktet og målsetting om å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem*. En naturskog vil over tid endre seg. Det kan hende at verneverdiene etter hvert vil gå tapt. Opplysninger om tilstanden ved vernetidspunktet bør være med som en innledning til forskriften. Fylkeskommunen mener det bør utarbeides forvaltningsplaner når det er nødvendig å kanalisere ferdsel for å bevare verneverdiene og der det er fare for at verneverdiene vil gå tapt. Fylkeskommunen mener at det bør informeres med mer utdypende informasjonen enn en henvisning

til verneforskriften ved inngangsporter til verneområdene. For eksempel med skilt med mer informasjon og en QR-kode.

Statsforvalterens kommentar til de generelle merknadene

Statsforvalteren tar merknadene fra Språkrådet, Direktoratet for mineralforvaltning, Bane Nor, Forsvarsbygg, Statnett og Naturvernforbundet i Oslo og Akershus til orientering.

Kommentar til Viken fylkeskommune: Statsforvalteren tar utgangspunkt i gjeldende forskriftsmal for verneområder. Forskriftsmalen viser vanlig restriksjonsnivå og standardformuleringer, som skal legges til grunn for verneforslag. Det gjøres imidlertid tilpasninger med tanke på verneformål og brukerinteresser i hvert enkelt område. Verneforskriftene blir dermed noe like, men med lokale tilpassinger.

Uttrykket «Standard/tilstand som på vernetidspunktet» er relativt til det som blir omtalt. Det er som regel brukt på eksisterende inngrep i naturområdet – slik som skiløypetraséer, stier, veier, bygninger eller andre innretninger. Formuleringen gjenspeiler at slike inngrep og innretninger, som det knytter seg en interesse til, kan vedlikeholdes og videreføres som på vernetidspunktet. Som oftest er dette ikke søknadspliktig, mens for eksempel utvidelser og oppgraderinger vil måtte omsøkes.

Målsettingen om å beholde verneverdiene i en mest mulig urørt tilstand og eventuelt videreutvikle dem, er knyttet til naturverdiene. Ved å beholde verneverdiene i en mest mulig urørt tilstand, menes det at skogen skal få utvikle seg naturlig (uten inngrep og hogst). I de fleste barskogreservatene vil en slik naturlig utvikling bevare og øke verneverdiene, I reservater med eksempelvis edelløvsskog eller innslag av kulturbetingede naturtyper, kan forvaltningsmyndigheten iverksette skjøtsel for å opprettholde eller videreutvikle verneverdiene. Formuleringen i formålet setter ingen begrensning på slik skjøtsel, men ofte vil verneformålet i mer skjøtelsavhengige reservater gjenspeile dette.

I noen områder er det krav om å utarbeide forvaltningsplaner, f.eks. nasjonalparker, Ramsarområder og i noen naturreservater hvor forskriften viser til forvaltningsplan. Utover dette må forvaltningsmyndigheten vurdere om naturreservatet trenger en forvaltningsplan. En forvaltningsplan gir utfyllende retningslinjer om forvaltning, tilrettelegging og skjøtsel, og bidrar til å beskrive bestemmelsenes praktiske betydning. Alle verneområder skal minimum merkes med skilt som angir at området er vernet. Informasjon utover dette kan utarbeides ut fra verneverdier i området, bruksintensitet og behovet for å informere brukerne av området. Dette kan beskrives i en besøksstrategi, og kan bli en del av forvaltningsarbeidet etter et eventuelt vern av området.

Uttalelser spesielt til Sogna og Statsforvalterens kommentar

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) påpeker at områdekonsesjonæren Elvia har distribusjonsnett i flere deler av tilbudsområdet, at flere regionalnett krysser verneområdet i nordøst, og at transformatorstasjonen Garder ligger nært foreslått verneområde.

Det minnes også om at den hydrologiske målestasjonen Gardermoen ligger nært vernegrensen nordøst for området. NVE er positive til at forslag til forskrift innebærer unntak for drift og vedlikehold, samt motorferdsel i forbindelse med akutt utfall / fare for akutt utfall på eksisterende anlegg. NVE ber i tillegg om at det skal være åpnet for motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornyelse

av eksisterende kraftlinje i bestemmelsene om dispensasjon (§ 7), slik de står i standardbestemmelsen for nett. NVE forutsetter at Elvia AS uttaler seg dersom verneforskriften ikke er tilstrekkelig for deres behov

Statsforvalterens kommentar: Bestemmelser om motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold, oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftlinje inkluderes i §7, slik NVE anbefaler. Verneforslaget ble sendt til ELVIA for uttalelse.

Statens vegvesen påpeker at en arm av verneforslaget strekker seg inn mot E16, og ber om at verneområdet ikke går innenfor byggegrensen, som er 50 meter regnet fra midtlinjen i E16. Dette for å sikre fremtidige utviklingsmuligheter for riksvegen.

Statsforvalterens kommentar: Denne problematikken er ikke lenger aktuell, fordi den delen av området som det siktes til, er tatt ut av forslaget.

Endringer i verneprosessen

Avgrensning: Det er gjort flere endringer i avgrensningen siden høring. Eiendommen 166/21 er trukket fra tilbudet, som igjen har ført til at en teig av eiendommen 166/1 ikke vil henge sammen med det øvrige området, og derfor er tatt ut, av hensyn til arrondering. Det er også gjort vesentlige justeringer rundt et område med dyrket mark på eiendom 166/2, rett nord for Sogndalsvegen, der grunneier ønsker å dyrke opp et område med tilplantet granskog som har liten verneverdi. Endringene fører til en vesentlig reduksjon i tilbudsarealet (fra 969 til 733 daa), men påvirker ikke områdene med størst verneverdi.

Navneendring: Ingen endring siden høring.

Verneforskrift: Som følge av at en inneklemt teig av eiendom 166/21 er tatt ut av tilbudet, er det lagt til spesifiserte dispensasjonsbestemmelser om adgang til motorferdsel for bakenforliggende hogst, §7, bokstav l.

Det er også lagt til standard dispensasjonsbestemmelser knyttet til kraftlinjer, §7, bokstav m.

Statsforvalterens tilråding

Statsforvalteren tilrår vern av Sogna naturreservat med de endringene i avgrensning som er beskrevet ovenfor.

Det er gjort følgende endringer i forskriften siden høringen:

Under § 7, Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser, er det tilført to nye punkt (l og m) som lyder:

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til

- l. nødvendig motorferdsel på traktorvei over gnr/bnr. 166/1 for transport av maskiner og uttransport av tømmer gjennom naturreservatet fra bakenforliggende skog
- m. nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftledning

Melåa naturreservat

Kommune: Modum

Fylke: Viken

Vernekategori: Naturreservat

Areal: 409 daa

Berørte eiendommer: 9/7, 9/5, 10/1,2,12.

Melåa ligger i de bratte nordvendte liene langs Modumveien på sørsiden av Tyrifjorden. Tilbudsområdet består av variert, kalkrik skog i og rundt bekkekløfta som dannes av elva Melåa, der den renner fra Finnemarka og ut i Tyrifjorden.

Verneformål og verneinteresser

Nordre del av det tilbudte området er registrert som ulike naturtypelokaliteter i forbindelse med edelløvskogskartleggingen i 2013. Søndre del av området er registrert som et større livsmiljø gjennom miljøregistreringer i skog (MiS). I hele tilbudsområdet er det registrert et svært stort arts mangfold og stor tetthet av truede arter knyttet til død ved, gammelskog og kalkrik grunn.

Bekkekløfta i nordre del av området er kartlagt som bekkekløft med verdi A (svært viktig). I beskrivelsen fremgår det at lokaliteten er en mosaikk av flere rødlistede naturtyper som kalkgranskog, rik edelløvskog, og kildeskog. Høyt kalkinnhold, stort arts mangfold og tetthet av død ved er en fellesnevner for naturtypene i kløfta, som også har innslag av kalkberg, rasmark og fossesprøytsoner.

Vest for bekkekløfta er det registrert en svært viktig naturtypelokalitet med den rødlistede naturtypen kalkgranskog (VU). Kalkgranskog er en av 16 naturtyper som følges opp gjennom oppfølgingsplan for trua natur. Områdevern er nevnt som hovedvirkemiddel i beslutningsgrunnlaget for kalkgranskog. Ut fra beskrivelse og artsfunn i den sørlige delen av tilbudsområdet, er det grunn til å tro at også denne delen domineres av kalkgranskog.

I nedre, nordvestre del av tilbudsområdet er det kartlagt en rik edelløvskog dominert av or og ask. Lokaliteten er gitt B-verdi (viktig), og deler av lokaliteten faller inn under definisjonen av den rødlistede naturtypen kilde-edellauvskog (VU) som nylig er inkludert blant de 16 naturtypene som følges opp gjennom oppfølgingsplan for trua natur.

Tilbudsområdet sør for skogsbilveien ble ikke undersøkt i forbindelse med edelløvskogskartleggingen i 2013. Her er det imidlertid registrert en mengde rødlistede og truede arter som er knyttet til kalkrik grunn, og som indikerer mye av de samme naturtypene som er registrert nord for skogsbilveien. Mesteparten av dette området er kartlagt som et viktig livsmiljø (MiS) av typen rik bakke. Data fra skogbruksplanen viser at dette området består av granskog med høy bonitet (G20), som er anslått til å være ca. 110 år gammel.

Samlet utgjør tilbudsområdet ved Melåa et svært viktig og variert økologisk nettverk av truede naturtyper og arter. Området er svært produktiv og har gjennomgående høy bonitet.

Mangeloppfyllelse

Området består gjennomgående av kalkrike skogstyper. Kalkskog er prioritert i skogvernet. Området fyller dessuten mangler i dagens skogvern knyttet til skog i bekkekløft,

kalkgranskog, rik edelløvskog, og gammel naturskog med mye død ved. Store deler av tilbudsområdet består av rødlistede naturtyper, og naturtyper som omfattes av oppfølgingsplan for trua natur.

Avgrensing

Avgrensingen er foretatt etter dialog mellom Statsforvalteren og grunneierrepresentanter, og gjenspeiler det arealet grunneier er interessert i å tilby for frivillig vern. Dagens tilbudsområde er en utvidet versjon av det som opprinnelig var tilbudt, og som ble meldt til oppstart i 2022. Utvidelsen har særlig endret midtre tilbudet, og gjort at hele området i større grad henger sammen og er godt arrondert. Tilbudsområdet deles i to av en skogsbilvei som er sentral for skogdriften i området.

Kulturhistoriske verdier

Det er ikke registrert spesielle kulturminner innenfor tilbudsområdet.

Inngrepsstatus og andre interesser

Tilbudsområdet deles i to av en skogsbilvei med bru over Melåa. Vedlikehold av denne veien er viktig for å kunne opprettholde drift av bakenforliggende skog. Det går også flere andre mindre traseer og skogsbilveier gjennom området. Brukerinteressen knyttet til disse ivaretas gjennom forskrift og vernekart. Deler av tilbudsområdet berører grusforekomsten Melåtangen som er vurdert til liten betydning av NGU.

Planstatus

Arealet i verneforslaget er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Sammendrag av høringsuttalelser

Melåa ble sendt på høring i november 2023, sammen med 8 andre foreslåtte verneområder. Det kom inn generelle innspill omtalt under kapittel 5, men ingen høringsuttalelser som spesifikt omhandlet Melåa.

Endringer etter høring

Det er ikke gjort endringer i forskrift eller avgrensning etter høring.

Statsforvalterens tilrådning

Statsforvalteren tilrår vern av Melåa med grense og forskrift som ved høring.

Forslag til vernekart og forskrift er vedlagt.

Fjella og Burumtjern naturreservat

Kommuner: Marker og Rakkestad

Fylke: Østfold

Vernekategori: Naturreservat

Areal: 19 772 daa

Berørte eiendommer: Marker: 30/5, 30/6, 30/3, 29/1 og 29/2. Rakkestad: 1/3-4, 31/6

Fjella og Burumtjern er store skogområder som ligger vest for Haldenvassdraget. Det foreslåtte utvidelsesområdet ligger mellom eksisterende Fjella og Burumtjern naturreservater i Marker kommune, og på vestsiden av Fjella naturreservat i Rakkestad kommune.

Verneformål og verneinteresser

Tilsvarende verneformål for Fjella og Burumtjern videreføres slik: Formålet med forskriften er å bevare et større område med eldre furu- og granskog med de naturlig forekommende arter, naturtyper og økologiske prosesser. Reservatet er et referanseområde for denne naturtypen og er av særskilt naturvitenskapelig verdi. Området har særskilt betydning for biologisk mangfold med forekomst av sjeldne og sårbare arter og naturtyper.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Det tilrådes en utvidelse på ca. 1 575 dekar som både vil tilføre verneverdier i form av biologisk gammel skog, og bidra med areal til et storområde. Tilsvarende store områder med sammenhengende gammelskog i hogstklasse 4 + 5, som i Fjella og utvidelsesforslaget, er sjeldne i denne regionen. Dette gjør at området blant annet egner seg bra som storfuglhabitat. Områdets høye andel gammelskog, med forekomst av gamle trær, gadd, læger og brannspor, i et ellers hardt drevet skoglandskap gjør at området vurderes som regionalt viktig. Innenfor verneforslaget er det også registrert en intakt nedbørsmyr med en uregelmessig form som er vurdert som viktig.

Mangeloppfyllelse

Området vil i middels grad bidra til inndekning av mangler i skogvernet. Området dekker i første rekke opp viktige mangler knyttet til inndekning av viktige naturtyper og generelle mangler som lavlandsskog og biologisk gammel skog. Området skårer høyt på parameteren storområdekvaliteter.

Avgrensing

Avgrensingen er foretatt etter dialog mellom Statsforvalteren og grunneierrepresentanter, og gjenspeiler det arealet grunneier er interessert i å tilby for frivillig vern. Vedlagte forslag til kart viser forslag til grenser for området.

Kulturhistoriske verdier

Det ligger et automatisk fredet kulturminne ved Søndre Stange varde. Deler av denne kan være innenfor verneforslaget. Dette er et gravminne i form av en røys.

Inngrepsstatus og andre interesser

Interessene i utvidelsesforslaget er knyttet til skogsdrift, jakt, fiske og området er i tillegg et

svært viktig friluftsområde i henhold til de kommunale kartleggingene av friluftsverdier. Det er tilrettelagt med turstier og skiløyper innenfor verneforslaget.

I NGUs kartdatabase er det ikke registrert forekomst av grus og pukk eller av mineraler. Direktoratet for mineralforvaltning har ikke gitt høringsuttalelse i verneprosessen.

Planstatus

Arealet i verneforslaget er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) i kommuneplanene i de aktuelle kommunene.

Sammendrag av høringsuttalelser

Viken fylkeskommune nevner at området bør ha forvaltningsplan som samstemmes med plan for det statlige sikra friluftsområdet. De kommer i etterkant med en rettelse om at området ikke overlapper med et statlig sikra friluftsområde.

Språkrådet viser til sin uttalelse ved varsel om oppstart og har fortsatt ingen merknader til navneforslaget.

Statsforvalterens kommentarer

Statsforvalteren tar Språkrådets høringsuttalelse til orientering.

Forvaltningsplan - Hovedregelen i naturreservater er at det kan utarbeides forvaltningsplan. En forvaltningsplan gir utfyllende retningslinjer om forvaltning, tilrettelegging og skjøtsel, og bidrar til å beskrive bestemmelsenes praktiske betydning. I noen områder er det krav om å utarbeide forvaltningsplaner, f.eks. nasjonalparker, Ramsarområder og i noen naturreservater hvor forskriften viser til forvaltningsplan. Vi vurderer at det ikke er særskilte behov i dette området som medfører at vi endrer forskriftslyden til at det bør eller skal utarbeides forvaltningsplan. Utover dette må forvaltningsmyndigheten vurdere om naturreservatet trenger en forvaltningsplan, i etterkant av vernevedtak.

Endringer etter høring

Ingen endringer.

Statsforvalterens tilrådning

Statsforvalteren tilrår vern av Fjella og Burumtjern naturreservat i Marker og Rakkestad kommune.

Forslag til vernekart og forskrift er vedlagt.

Smihagen naturreservat

Kommune: Frogn

Fylke: Akershus

Vernekategori: Naturreservat

Areal: 91 daa

Berørte eiendommer: 38/1

Det eksisterende Smihagen naturreservat ligger i kulturlandskap i Frogn kommune, omkranset av dyrket mark og E6. Utvidelsesforslaget består av to delområder: ett vest og ett nord for eksisterende naturreservat.

Verneformål og verneinteresser

Eksisterende Smihagen naturreservat ble opprettet 17.09.1982 i forbindelse med verneplan for edelløvskog/rike løvskog. Formålet med naturreservatet er å bevare en større bestand av alm-lindeskog og gråor-askeskog.

I utvidelsesforslaget er det flere store, gamle og mulig hule eiker, enkelte store bøketrær og noen grove læger.

Mangeloppfyllelse

Utvidelsesforslaget er et arealmessig svært lite område som i seg selv ikke vil bidra vesentlig til å oppfylle mangler i skogvernet, men heller kompletterer det verdifulle naturområdet som er vernet fra før. Utvidelsen inkluderer tilgrensende areal med samme naturtype (edelløvskog) som eksisterende verneområde.

Avgrensning

Avgrensningene av de to utvidelsesområdene inkluderer det resterende naturarealet som ikke omfattes av dagens vern i dette området. Langs den buede delen av det vestlige delområdet, fra sørligste knekkpunkt og opp til hjørnet av eksisterende verneområde, er hensikten at grensa følger 5 meter fra jordekanten ved vernetidspunktet. Den foreslåtte utvidelsen utgjør 5 daa.

Grensene til det eksisterende verneområdet oppdateres langs E6 slik at vernegrense følger eiendomsgrense. Arealet som grenses ut i forbindelse med denne justeringen utgjør 2 daa.

Kulturhistoriske verdier

Det eksisterende naturreservatet samt utvidelsesforslaget inngår i hensynssone H730_2 (båndlegging kulturminner) som omfatter et større område knyttet til Froen herregård. Det er ikke registrert kulturminner innenfor utvidelsesforslaget.

Inngrepsstatus og andre interesser

I det vestlige utvidelsesområdet krysser en gammel ferdselsvei gjennom. Utover dette er det ingen tekniske inngrep i utvidelsesområdene. I NGUs kartdatabase er det ikke registrert forekomst av grus og pukk eller av mineraler. Direktoratet for mineralforvaltning har ikke gitt høringsuttalelse i verneprosessen. Interessene i utvidelsesforslaget er knyttet til skogsdrift og eventuelt nydyrking.

Planstatus

Arealet i verneforslaget er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Sammendrag av høringsuttalelser

Språkrådet viser til sin uttalelse til oppstartsmeldingen, hvor de ikke har merknader til at navnet videreføres på det utvidede verneområdet, men er usikre på om Smihagen eller Smiehagen er riktig skrivemåte og ba Kartverket gi beskjed ved behov for å samordne navn på naturreservatet og tunnelen.

Elvia har anlegg innenfor området. Det er viktig at det kan utføres nødvendig drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende anlegg, dette må sikres gjennom vernebestemmelsene. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for nødvendige tiltak. Der det er etablert luftledninger må det kunne utføres nødvendig skogrydding.

NVE påpeker at det går et nettanlegg eid av Statnett SF gjennom eksisterende naturreservat. De ser positivt på at standardbestemmelser knyttet til nettanlegg har blitt inkludert i verneforskriften for Smihagen.

Statsforvalterens kommentarer

Navn – Statsforvalteren har ikke hørt noe fra Kartverket om denne saken og fortsetter å benytte Smihagen.

Kraftlinje/nettanlegg – Tas til orientering. Behovene som er nevnt er ivaretatt gjennom standardbestemmelser i forskriften som var til høring.

Endringer i verneprosessen

Avgrensning: Ingen endringer siden høring.

Navneendring: Ingen endringer, men i forbindelse med oppstartsmelding reiste Språkrådet navnesak for skrivemåten. *Smihagen* benyttes inntil eventuell annen skrivemåte vedtas i navnesaken.

Verneforskrift: Ingen endringer siden høring.

Statsforvalterens tilrådning

Statsforvalteren tilrår utvidelse og grensejustering av Smihagen naturreservat med grense og forskrift som ved høring.

Forslag til kart og verneforskrift er vedlagt.

Gukilhøgda og Abbortjernhøgda naturreservat

Kommuner: Indre Østfold og Aurskog-Høland

Fylke: Østfold

Vernekategori: Naturreservat

Areal: Total 2 565 daa (utvidelse 1 349 daa)

Berørte eiendommer: 678/1, 678/2, 678/3, 678/4, 678/5, 678/6, 680/1, 680/2, 680/4, 680/5, 682/1, 682/2, 682/3, 682/4, 682/5 og 683/1 i Indre Østfold kommune og 99/1, 99/2, 99/4 i Aurskog-Høland kommune.

Området ligger V og SV for Hemnessjøen (Øgderen) og ca. 7 km NØ for Skjønhaug i Trøgstad.

Verneformål og verneinteresser

Formålet med naturreservatet er å bevare biologisk gammel skog i lavereliggende strøk i sørøst-Norge, som har særlig betydning for biologisk mangfold med sine naturlige forekommende arter, naturtyper og økologiske prosesser. Området har variert topografi, med ulike typer gammelskog bl.a. grovvokst gran og innslag av lågurt- og kildepåvirket vegetasjon, foruten fattigere skogtyper, samt tjern og myrer.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i en mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området innehar en del viktige delområder, såkalte kjerneområder, særlig omkring Gukilhøgda, Maurneshøgda og rundt Asketjern i SØ. Særlig viktige delområder er eldre granskog i Gukilhøgdas og Maurneshøgdas nordskråninger. Gammelgranlav er meget vanlig; langt mer sjeldne arter er gubbeskjegg, kattefotlav og brun korallav på eldre gran med døde greiner, samt lungenever, filthinnelav, stiftfjelllav, kort trollskjegg, storvrenge, begerpigglav og skrukkelav. Blant moser og sopp kan nevnes krusfellmose, storstylte, rynkeskinn og stor ospeildkjuke.

Abbotjernhøgda: Furskogen er stedvis grovvokst med mye furu på blåbærmark og frisk bærlyngmark, noe som ellers ikke er så vanlig. Flere dalsøkk har svært produktiv granskog, med begynnende dødved-dannelse. Spredt med furulæger og osp. Fin liskog med rik mark. Nordvendte lier med bergvegg. Mange små fattige og intermediære sumpskoger er spredt i området. Innslag av rike sumper bl.a. med veikstarr er sjeldent. Svært småtopografisk; i Østfold-sammenheng er området meget variert. I rikere sumpskog, særlig omkring Abbortjern finnes langstarr, gulstarr, strengstarr, veikstarr, myrkongle og legevintergrønn, med korallrot i fattigere sumpskog. Lågurtgranskog i området huser orkideen knerot, foruten krattfiol, vårerteknapp, blåveis, myske. Solblom på et gjengroende beite.

Gukilhøgda: Området har en uvanlig høy andel svært produktiv granskog, dels grov skog med en del dødved. De løsmasserike partiene med eldre skog er i vår tid sjeldne pga. storstilt oppdyrking av slike arealer. Nordvendte områder med fuktighetsstabiliserende løsmasser gir et lokalt humid klima, som stedvis preger vegetasjonen. Søndre del av området er furudominert, med lavfurskog og bærlyng-furskog. Høyereliggende deler preges av fattigere vegetasjonstyper. Spredt med middelaldrende osp, som delvis har begynt å danne dødved. Grandominert småbregneskog med bjørk og osp er vanlig. Helt i øst er et område med rikere sumpskog, en nokså sjelden skogtype. En høgmyr vest for Maurnes gård er i kantene bevokst med ung bjørk, gråor og gran. Området under ett har i dag

beskjedne kvaliteter for arter avhengige av lang skoglig kontinuitet, men har på sikt et godt potensial.

Mangeloppfyllelse

Utvidelsesforslaget Abbottjernhøgda oppfyller mangler i skogvernet ved å være lavereliggende, ha en forholdsvis høy andel biologisk gammel skog og har noe innslag av rik sumpskog og gammel granskog. Andelen skog på høy bonitet er forholdsvis lav, men flere dalganger og lisdaler har skog på høy bonitet. Det er en forholdsvis høy andel av skog på middels bonitet. Samlet vurderes området å oppfylle mangler ved skogvernet i middels til høy grad.

Avgrensing

Avgrensingen er foretatt etter dialog mellom Statsforvalteren og grunneierrepresentanter, og gjenspeiler det arealet grunneier er interessert i å tilby for frivillig vern. Langs vannkant følger vernegrensen HRV (høyeste regulerte vannstand).

Kulturhistoriske verdier

Det er registrert en bosetning ved Laudalen vest i utvidelsesforslaget. Bosetningen består av rester fra et lite selveierbruk med navn Løvdalen. Det er en del vegetasjon og tørrkvist som dekker over.

Inngrepsstatus og andre interesser

Interessene i utvidelsesforslaget er knyttet til skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv.

Det er to traktorveger innenfor verneforslaget. Disse lå inne i opprinnelig verneområde og er inntegnet på vernekartet. Det eksisterer også flere traktorveier innenfor verneforslaget. Disse kan vedlikeholdes som stitraséer med den standarden de har ved vernetidspunktet. Nødvendig uttransport av felt elg eller hjort med traktor eller ATV kan gjennomføres på disse traséene dersom man får dispensasjon til dette.

Det er noen drensgrøfter som passerer gjennom nordvestre hjørne av verneforslaget. Disse drenerer tilliggende dyrkede arealer.

Beiteforbudet i Gukilhøgda foreslås videreført. I dette området finnes det store deler med høgproduktiv mark på fuktig, marin leire med skjør bunnvegetasjon. Disse vegetasjonstypene tåler lite fysisk slitasje før det oppstår skader. Tråkk av beitedyr vil lett gi uønskede skader på vegetasjon og jordsmonn. Dette området ble derfor vernet i 2014 med beiteforbud.

Det er en hytte på eiendom gbnr. 682/1.

Harde hogster i deler av området antas for om lag 100 år siden, derfor mangler f.eks. grove, godt nedbrudte granlæger (liggende død gran).

Abbortjernhøgda: Noen partier med yngre skog (hogstklasse 2-3) inngår. Mye av skogen er rimelig ensaldret med en del stubber som snart er borte. Grøfter i noen myrer/furumyrskog N og NV. Traktorvei S-fra mot Torgjerberget.

Gukilhøgda: Et felt med nå ensaldret, tett granskog i nord er plantet og mangler dødved. Et ungskogfelt på høybonitet finnes, dels på antatt tidligere beitemark/ dyrket mark.

Planstatus

Arealet i verneforslaget er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen

Sammendrag av høringsuttalelser

NVE har ved oppstart og høring uttalt seg til verneforslaget, og viser til at området grenser til et reguleringsmagasin Øgderen (Hemnessjøen) i Haldenvassdraget.

Landbruksdirektoratet ber om spesiell redegjørelse dersom det ikke gis adgang til beiting i verneforskriftene.

Mer Villmark Nå er særlig tilfreds med utvidelsen, med nytt verneareal i Abbotjernhøgda.

Statsforvalterens kommentarer

Statsforvalteren tar Mer Villmark Nå sin uttalelse til orientering.

Reguleringsmagasin - Statsforvalteren viser til at vernegrensen følger HRV (høyeste regulerte vannstand).

Beiting – I eksisterende Gukilhøgda naturreservat er det beiteforbud. Statsforvalteren tilrår at beiteforbudet i dette området videreføres. Statsforvalteren ønsker begrensninger i beitebruk der områdene har fuktig / slitasjesvak vegetasjon, som i edelløvsog, på leiremark (raviner), på sandmark, frisk kildepåvirket mark, sumpskog eller torvmark (myr). Tråkk av storfe/hest og beiting, særlig av geit, kan gi skader på vegetasjon og mark, og hindre oppslag av løvtrær - og dermed være i strid med verneformålet. I utvidelsesområdet tilrår Statsforvalteren at beiting kan være tillatt med et beitebelegg som ikke skader verneverdiene. Vurdering av et beitetrykk som ikke skader verneverdiene vil måtte bli avveid i det enkelte tilfelle, ut fra ønsket beiteomfang, reservatets størrelse og spesifikke verneformål.

Endringer etter høring

Avgrensning: Hytte er avmerket på vernekartet. I eksisterende Gukilhøgda naturreservat er grenser langs vannkant oppdatert til dagens vannkant.

Navneendring: Ingen endringer siden høring.

Verneforskrift: Vi er blitt gjort oppmerksomme på en hytte innenfor verneforslaget. Denne befinner seg på eiendom gbnr. 682/1i Indre Østfold kommune og er avmerket på forslag til vernekart. Vi inkluderer bestemmelser knyttet til hytta i forskriftsforslaget. Rydding og merking av eksisterende stier er et søknadspliktig tiltak i eksisterende Gukilhøgda naturreservat. Statsforvalteren foreslår å legge vedlikehold av eksisterende stier med standard som på vernetidspunktet under § 4 (generelle unntak fra vernebestemmelsene). Denne bestemmelsen har vært på høring. Statsforvalteren tilrår at merking av eksisterende, samt opparbeiding og merking av nye stier skal være søknadspliktig. Denne bestemmelsen legges inn etter høringen,

under § 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser). Nødvendig motorferdsel i forbindelse med tiltak nevnt over i 4e, og 7 j og k.

Statsforvalterens tilrådning

Statsforvalteren tilrår vern av Gukilhøgda og Abbortjernhøgda naturreservat med lik avgrensning som ved høringen.

Det anbefales følgende endringer i forskriften, i forhold til høringen:

Nye punkt:

§ 4 – Generelle unntak fra vernebestemmelsene

- e) Vedlikehold av eksisterende hytte avmerket på vernekart i henhold til tilstand på vernetidspunktet.
- f) Vegetasjonsrydding og skjøtsel i en sone på inntil 15 m rundt hytte avmerket på vernekartet.

§ 7 – Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

- e) Merking av eksisterende, samt opparbeiding og merking av nye stier
- i) Nødvendig transport av ved, materialer og utstyr på frossen, fast eller snødekt mark til hytte avmerket på vernekartet.
- j) Gjenoppføring av hytte avmerket på vernekartet dersom denne går tapt i brann eller naturskade.
- k) Oppsetting av utedo ved hytte avmerket på vernekartet.
- l) Avgrenset uttak av ved til bruk på hytte avmerket på vernekartet.
- m) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med tiltak nevnt i § 4 d, e, i, og k, og § 7 b, c, e, f, g, j og k.

Forslag til kart og verneforskrift er vedlagt.

Høgsmåsan og Geitåsen naturreservat

Kommune: Lillestrøm og Gjerdrum kommune

Fylke: Akershus

Vernekategori: Naturreservat

Areal: 1354 daa totalt, utvidelse ca. 648 daa

Berørte eiendommer: Lillestrøm kommune: 50/1, 50/3, 50/4, 50/5 og 53/1,6. Gjerdrum kommune: 73/1.

Utvidelse rundt eksisterende Høgsmåsan naturreservat og sørover med Geitåsen.

Utvidelsen på 648 daa omfatter skogsområder rundt myra og vil tilføre verneverdier i form av noe mer kantsoner mot en svært viktig myr, og areal for myrrestaurering. Utvidelsen sørover med Geitåsen vil tilføre et areal med gammel barskog med flere rødlistearter. Geitåsen ble opprinnelig meldt inn som et separat frivillig vern område og har blitt vurdert til regionalt verneverdig (**).

Verneformål og verneinteresser

Eksisterende Høgsmåsan naturreservat ble opprettet 04.09.1981.

Formålet med fredningen av Høgsmåsan naturreservat var å bevare et større myrområde dominert av nedbørsmyr innen en region med få gjenværende myrkomplekser. Det eksisterende naturreservatet utgjør en stor nedbørsmyr, som ligger på et skogkledt høydeplatå nordvest for Skedsmokorset. Det finnes et større, godt utviklet eksentrisk parti samt flere mindre. I sør og nord har myra mer konsentrisk form. Det er også partier med fattig jordvannsmyr. Furu forekommer mer eller mindre spredt ut over hele myra. Myra har verdi som en av svært få gjenværende store myrer i de sentrale delene av Akershus. Området er viktig for orrfugl og har også kvaliteter som rasteplass for enkelte trekkfugler. Ingen skjøtsel anses nødvendig, men det vil være ønskelig med myrrestaurering på deler av arealet. Naturreservatet kan nås på sti.

Det foreslås en utvidelse på ca. 648 dekar som vil tilføre verneverdier i form av et variert område med mye gammel skog og registrerte rødlistearter.

Forslag til verneformål for området etter utvidelsen er: «... å bevare et lite påvirket skogområde med gode forekomster av gamle trær og dødved. Videre er formålet å bevare et større myrområde dominert av nedbørsmyr innen en region med få gjenværende myrkomplekser. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og å videreutvikle dem gjennom tilbakeføring av eksisterende grøfter».

Arealet som er foreslått vernet er totalt sett lite påvirket, med høy urørthetsgrad med hensyn til moderne inngrep. Bortsett fra små areal helt i kant er området kun preget av eldre plukkhogst. Det er relativt stor topografisk variasjon med kløfter, bergvegger, rygger og toppflate i øst.

Deler av området er rikt på dødved inkludert flere konsentrasjoner av læger etter lokale sammenbrudd i tresjiktet, og det er også en del gadd.

Mangeloppfyllelse

Området strekker seg ned mot 200moh og hvor det er en lavere representativ dekning av skogvern. Boniteten er middels og sett opp mot skogstruktur, alder og kontinuitet vurderer vi at området har middels mangeloppfyllelse.

Avgrensing

Avgrensingen er foretatt etter dialog mellom Statsforvalteren og grunneierrepresentant. Grensene følger både eiendomsgrenser og favner områder som har verne kvaliteter i skog.

Arronderingen rundt Høgsmåsan blir bedre med denne utvidelsen og omfatter nå noen eldre bestander og også myrområder som står i kontakt med Høgsmåsan, men som er påvirket av grøfting. Det vil være svært positivt å få disse områdene restaurert.

Vedlagte forslag til kart viser forslag til grenser for området.

Kulturhistoriske verdier

Det er ikke registrert kulturminner innenfor utvidelsesforslaget.

Inngrepsstatus og andre interesser

I NGU's kartdatabase er det ikke registrert forekomst av grus og pukk eller av mineraler.

Interessene i utvidelsesforslaget er knyttet til skogsdrift, jakt, fiske og området er i tillegg et viktig friluftsområde i henhold til de kommunale kartleggingene av friluftsverdier. Det drives også orienteringsaktivitet i området.

Planstatus

Arealet i verneforslaget er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen og ligger innenfor markalovens geografiske virkeområde.

Sammendrag av høringsuttalelser

Akershus og Oslo Orienteringskrets ber om at §3d omformuleres, slik at orienteringsarrangementer kan tillates. De ber også om at §4 får et nytt underpunkt som gir tillatelse til orientering. Deres forslag til generelt unntakspunkt er «Orienteringsløp og turorientering, forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt på fylkesnivå i henhold til pkt. 2.2. i Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere av 3.12.1989, samt at øvrige relevante punkter i avtalen følges.»

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus mener at to delområder bør inkluderes; Klintehøgda og Ulvedalen. Naturvernforbundet beskriver et høyt biologisk mangfold for disse områdene, som trolig ville ha vært et godt supplement til det tilrådte området.

Naturvernforbundet mener det er viktig å få med disse to områdene når reservatet blir utvidet.

Statsforvalterens kommentar

Orientering - Vi er enig med Akershus og Oslo Orienteringsforbund om at det vil være hensiktsmessig å forenkle verneforskriften knyttet til orienteringsaktiviteter. Dette

forutsetter en årlig dialog, som også orienteringsforbundet viser til, og hvor man bør utveksle nødvendig informasjon. I stedet for å i forskriften vise til retningslinjer som o-idretten selv vedtok i 1989, så anbefaler vi ordlyden for de siste verneområdene i marka benyttes. Vi mener at det gir en bedre og mer presis beskrivelse av hvordan både turorientering, orienteringsløp og kjentmannsposter bør håndteres.

Avgrensning - Det er mulig at områdene som Naturvernforbundet spiller inn, har gode nok kvaliteter til å kunne inkluderes i et vern. Disse er imidlertid ikke vurdert under verneprosessen, og er ikke tilbudt fra grunneierne. Områdene vil dermed ikke vurderes nå, men må eventuelt komme inn som et frivillig vern tilbud fra grunneierne for en senere prosess.

Endringer etter høring

Vi har justert verneforskriften for området knyttet til orientering, i tråd med de nye verneområdene for Osloområdet. Det er lagt inn et nytt punkt i. under § 4. (generelle unntak fra vernebestemmelsene: «utplassering av poster for turorientering, orienteringsløp samt kjentmannsposter, forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt med forvaltningsmyndigheten hvor omfang, område og tidspunkt for aktivitetene drøftes».

Statsforvalterens tilråding

Statsforvalteren tilrår vern av Høgsmåsan og Geitåsen naturreservat med lik avgrensning som ved høringen.

Det anbefales følgende endringer i forskriften, i forhold til høringen:

Nytt punkt:

§ 4 – Generelle unntak fra vernebestemmelsene

- i) utplassering av poster for turorientering, orienteringsløp samt kjentmannsposter, forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt med forvaltningsmyndigheten hvor omfang, område og tidspunkt for aktivitetene drøftes.

Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat

Kommune: Rollag

Fylke: Buskerud

Vernekategori: Naturreservat

Areal: 2 244 daa utvidelse

Berørte eiendommer: 44/2, 44/26, 45/2, 45/3

Det eksisterende Trillemarka og Rollagsfjell naturreservat ligger på åsen mellom Sigdal og Numedal. Den foreslåtte utvidelsen er i Rollag kommune. Forslaget består av tre delområder, et nord og to sør for bekkekløfta Søråe.

Verneformål og verneinteresser

Formålet med naturreservatet er å bevare et svært stort og sammenhengende naturskogsområde som økosystem med alt naturlig plante- og dyreliv og naturlige prosesser i skog. Området domineres av eldre naturskog med preg av urørthet, det har gode forekomster av død ved, og er levested for en rekke rødlistede arter. Også setervoller i området har forekomster av rødlistearter. Området har vitenskapelig/pedagogisk verdi blant annet på grunn av sin størrelse.

Nesten hele utvidelsesforslaget har gammel gran- og furunaturskog. Granskogen inneholder en god del dødved, og det er stedvis rik lavflora. I furuskogen finnes en del kelo-elementer, også med brannspor. De største verneverdiene finnes rundt Bjørnhølfjellet, der det er velutviklet boreal kalkgranskog i naturskogtilstand. Slik skog er i liten grad fanget opp i det eksisterende reservatet. I utvidelsesforslaget finnes også høgstaudegranskog og innslag av rik gransumpskog. Området har et rikt artsmangfold med en rekke rødlistede arter.

Mangeloppfyllelse

Av rødlistede naturtyper finnes kalkgranskog (VU), høgstaudegranskog (NT) og små fragmenter av gransumpskog (EN). Forekomstene av kalkgranskog er langt bedre enn det som finnes innenfor det eksisterende reservatet, utvidelsen vil dermed kunne øke variasjonen og styrke naturverdiene i reservatet. Artsmangfoldet er rikt, med en rekke rødlistede arter registrert.

Avgrensing

Det er ikke gjort endringer i grensa etter høring.

Det nordlige delområdet avgrenses mot ungskog, skogsbilvei og mot eiendomsgrense. Flere av naturverdiene som finnes her strekker seg videre nordover, men andre aktuelle grunneiere har ikke ønsket vern på tilgrensende areal. Utvidelsesforslaget sør for Søråe har uheldig arrondering, men andre aktuelle grunneiere har ikke ønsket vern på tilgrensende areal.

Kulturhistoriske verdier

Det er ikke registrert kulturminner innenfor utvidelsesforslaget.

Inngrepsstatus og andre interesser

Det er ingen tekniske inngrep i de to sørlige delområdene.

I det nordlige området krysser en bilvei gjennom verneforslaget og inn i eksisterende reservat. Det er en liten parkeringsplass innenfor verneforslaget. Videre går det to

traktorveier gjennom verneforslaget lengst nord. De er i bruk for drift av bakenforliggende eiendommer som ikke er med på tilbud om frivillig vern.

I NGU's kartdatabase er det ikke registrert forekomst av grus og pukk eller av mineraler.

Bruk og interesser i utvidelsesforslaget er knyttet til skogsdrift, og området er i tillegg benyttet til friluftsliv, jakt og fiske i tilgrensende vann.

Planstatus

Arealet i verneforslaget er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen. I det sørligste delområdet er det LNF-område med spredt fritidsbebyggelse.

Sammendrag av høringsuttalelser

Viken fylkeskommune spør om det ville vært ryddigere å samle unntaksbestemmelsene som har referanse til forvaltningsplanen.

Språkrådet anbefaler å skrive navnet Trillemarka og Rollagsfjell.

Gunnar og Laila Solberg har behov for å benytte en traktorvei gjennom foreslått verneområde for å komme til sin eiendom som ikke er tilbudt til vern. Denne veien ønsker de å kunne vedlikeholde og oppgradere/utvide. Dersom ikke oppgradering kan bli tillatt, vil det bety at de selv og etterkommerne vil få begrenset sine muligheter til bruk av eiendommen, spesielt skogsdrift. Tilpassing av vei og møteplasser for dagens tømmerbiler vil bli vanskeliggjort og tidkrevende, eventuelt umulig å gjennomføre. Det må tas inn generell dispensasjon for næringsvirksomhet som f.eks. landbruk og fiske. Bidraget til veien fra uttransport av tømmer frafaller, og økonomien i Øytjønneveien er allerede anstrengt. I og med at det ikke vil være tillatt med transport i terrenget, må det kompenseres for merkostnader til drift. Nå har forvaltningsplanen en grense på 15 turer pr år for tilsyn med husdyr på beite, men det kan være aktuelt å ha storfe på beite, og i så fall må det gjøres endringer i forvaltningsplanen slik at de kan få tilsyn hver dag slik husdyrforskriften krever. Transport over denne eiendommen burde vært vurdert da verneprosessen ble startet opp. Spørsmål og innspill til planen er dårlig besvart eller hensyntatt ved at det må tas stilling etter vern. Det skaper en usikkerhet. Naboene burde ha mulighet til å godta vern eller ikke på linje med skogeier. Konsekvensene må fremstilles tydelig slik at det gir riktig grunnlag for de som skal ta stilling til tilrådingen og senere beslutning. Foreslår at høringsutkastet revurderes og sendes ut på ny høring med forslag om tilkomst uten ulemper for naboeiendom. Foreslår at dagens veitrase pluss 10 meter til hver side utgår, og at dette tinglyses på hjemmelshavere slik at ikke endringer i forskrift seinere vil endre dette. Eventuelt kan det tilbys alternativ adkomst til bakenforliggende eiendommer.

Svein Bekkejorden og Kari Aabø Bekkejorden påpeker at verneforslaget vil, i tillegg til det som er referert i høringsdokumentet, gi begrensninger på traktorveiene Pipetjønndalen, Kløvdalsveien og resultere i redusert tømmerhogst med transport på Øytjønnevegen. Bidrag fra uttransport av tømmeret frafaller. Innenfor verneområdet vil tilpassing av vei og møteplasser for tømmertransport bli umulig eller

vanskeliggjort. Økonomien i Øytjønnvegen er allerede anstrengt. Innspill tidligere i prosessen er dårlig besvart med f.eks. at det må søkes om eller det må tas stilling til etter vern. Dette gir en usikkerhet på hvilke konsekvenser vernet vil få. Ved frivillig vern får grunneiere et konkret tilbud som de kan godta eller ikke, hvorfor får ikke naboer som blir berørt det? I høringsdokumentet er ikke konsekvenser for bruk, vedlikehold og tilpassing av veiene beskrevet, det må det være for de som skal ta stilling til tilrådingen og senere beslutning. Verneforslaget bør sendes ut på ny høring med forslag uten ulemper for naboeiendommer, enten at veitrase med tillegg av 10 meter til hver side tas ut av verneområder, eller at alternativ tilkomst tilbys til berørte naboeiendommer.

Statsforvalterens kommentarer

Reservatnavn og forskriftens struktur - Ved denne utvidelsen ønsker vi å gjøre så små endringer som mulig i forskriften, så vi velger å beholde oppsettet slik det er. Når det gjelder reservatnavnet viser vi til at Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat er et eksisterende verneområde med et innarbeidet navn og en grafisk profil. Vi merker oss anbefalingen fra Språkrådet til navnetilsetting av nye verneområder, men mener det ikke er ønskelig å endre navnet på dette verneområdet gjennom utvidelsen.

Vedlikehold av traktorvei - Dagens verneforskrift sier i § 4 nr. 10 at vernet ikke er til hinder for vedlikehold av bygninger, veier og anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet og som er listet opp og kartfestet i forvaltningsplanen. Med «vei» menes både bilvei og traktorvei. De to eksisterende traktorveiene på gbnr. 44/2, (Kløvdalsveien og traktorveien inn Pipetjønndalen) vil bli tatt inn i forvaltningsplanen når den oppdateres, og de vil da kunne vedlikeholdes. Hvis det er behov for vedlikehold før forvaltningsplanen er formelt oppdatert, vil det bli gitt tillatelse etter søknad.

I et naturreservat skal det ikke åpnes for nye tekniske inngrep, så oppgradering, utvidelse eller omlegging av vei vil ikke være tillatt. Det foreslås å grense ut et areal langs traktorveien og en sone rundt. På bakgrunn av de naturverdiene i dette delområdet mener Statsforvalteren det vil være uheldig å ta ut et slikt areal. Vi mener også ressursgrunnlaget på bakenforliggende areal ikke tilsier at det er behov for stor oppgradering av traktorveien. Arealet innenfor Kløvdalveien består det ifølge bonitetskart i hovedsak av uproduktiv skog. Rundt traktorveien inn Pipetjønndalen er det noe høyere bonitet, men i hovedsak uproduktivt og skog med lav bonitet.

Motorferdsel for drift av bakenforliggende eiendommer - Dagens forskrift åpner for at det kan gis dispensasjon for transport av varer, materialer, utstyr og ved til hytter og setre, § 5 punkt 12 d, men det er ingen bestemmelser om motorferdsel for drift av bakenforliggende skog. Vi foreslår i denne høringen at det tas inn et nytt punkt som åpner for motorferdsel på de to traktorveiene på kommunens eiendom, gbnr. 44/2, i forbindelse med drift av bakenforliggende skog.

Motorferdsel i terrenget utenom eksisterende traktorveier for drift av bakenforliggende skog vil ikke være aktuelt å åpne for i et naturreservat. Dette ville gått over en annens eiendom som frivillig er meldt inn til vern.

Verneforskriften sier at det er tillatt med nødvendig motorferdsel på eksisterende veier definert i forvaltningsplan i forbindelse med tilsyn med husdyr på beite.

Forvaltningsplanen utdyper dette og sier at med «nødvendig motorferdsel» forstås inntil 15 turer for en beitesesong. Statsforvalteren vil bemerke at forvaltningsplanen skal ha veiledende retningslinjer, men den er ikke rettslig bindende. Det vil derfor være mulig å gjøre en ny, konkret vurdering dersom dette skulle bli aktuelt. Så vidt vi kjenner til har storfebeite og behov for daglig tilsyn ikke vært diskutert i forvaltningen av naturreservatet tidligere, det må i så fall vurderes av forvaltningsstyret.

Det ønskes en generell dispensasjon for næringsvirksomhet som f.eks. landbruk og fiske. Landbruksaktivitet som skogbruk og beite er omtalt ovenfor. Statsforvalteren vil påpeke at jakt og fiske ikke regnes som næring etter motorferdselloven, så slik motorferdsel er ikke tillatt utenfor reservatet, og følgelig heller ikke aktuelt å åpne for i reservatet.

Kostnader til vedlikehold av veiene: bruk og eierandeler i en vei er i utgangspunktet en privatrettslig sak mellom de ulike andelseierne i veien.

Erstatning: Før et eventuelt vern er vedtatt kan det ikke tas stilling til rent formelt om dere er erstatningsberettiget. Hvis naboene etter vernevedtak mener de har lidd et økonomisk tap på grunn av vernet, kan de søke om erstatning, jf. § 50 i naturmangfoldloven. En eventuell søknad vil bli behandlet av Miljødirektoratet.

Endringer etter høring

Det er ikke gjort endringer i grense eller forskrift etter høringen.

Statsforvalterens tilrådning

Statsforvalteren tilrår utvidelse av Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat med grense og endringsforskrift som ved høring.

STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN

Postboks 325, 1502 Moss | sfovpost@statsforvalteren.no | www.statsforvalteren.no/ov

